

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național,
editată de FUNDAȚIA „ROMÂNIA DE MĂINE”

LIBERTATE ȘI AUTORITATE Esența democratică a autorității

Prof. dr. Aurelian BONDREA

Analiza sociologică a conceptului de autoritate, a relației acesteia cu statutul libertății și condiția socială a oamenilor, scoate în evidență o multitudine de aspecte, printre care și complexa problematică a răspunderilor sociale și morale, a prestigiului și competențelor, a atitudinilor față de ordine și lege. După cum s-a văzut din articolele anterioare, una din preocupările esențiale ale lui Petre Andrei, în această privință, este aceea ca, în contextul examinării științifice, obiective a „factorilor și condițiilor vieții sociale” - temă a celui de al VI-lea capitol al cursului său de sociologie generală - să evidențieze funcția și rolul autorității într-o societate democratică, să pună în lumină statutul, normele și valorile autorității în

societatea modernă. El avertiza - și nu doar teoretic, abstract, în afara unei realități sociale a anilor 1924-1936, când a elaborat și definitivat această lucrare - asupra unor posibile confuzii și erori de apreciere a temei în discuție, a rolului științei, dacă nu se ține seama de ceea ce se petrece în viața socială. Este semnificativă, în această privință, sublinierea, încă din „Introducere”, a tendințelor epocii, a schimbărilor care cereau recunoașterea lucidă, realistă a implicațiilor acestora, pozitive sau negative, valorizatoare sau depreciative, asupra colectivității și individului. „Azi - seria profesorul Petre Andrei - întreaga viață e dominată de două tendințe deosebite, care se traduc în manifestări foarte bogate în consecințe atât pentru

individ, cât și pentru societate. Pe de o parte, **mistica politică**, prin care se întemeiază forme noi de guvernare, creându-se alte drepturi și alte modalități de participare ale indivizilor la viața politică, iar pe de alta, **practicismul și tehnica**. Amândouă... domină și aservesc pe om, făcându-l să se simtă umilit. Într-adevăr, pentru menținerea unor regimuri politice (fascismul, totalitarismul, - n.n. A.B.) s-au formulat adevărate dogme, cu caracter mistic, căci teama poporului de autoritate nu mai este suficientă ea singură pentru păstrarea acelor regimuri. Dar aceasta s-a făcut cu prețul sacrificiului rațiunii și al drepturilor ei. Și astfel, în locul rațiunii s-a afirmat valoarea instinctului puternic... Instinctul deci și credința oarbă în locul rațiunii!”

(Continuare în pag. 6)

Pledoarie pentru adevăr

Acad. Ștefan MILCU

Cei ce trec obișnuit prin fața Institutului de Endocrinologie cu siguranță că au observat un aspect inedit: statuia profesorului C.I. Parhon, creatorul Institutului de Endocrinologie și fondatorul Școlii de endocrinologie românești și, nu mai puțin, internaționale. Este realizată din marmură, cu o măiestrie artistică deosebită, de sculptorul Dămăceanu. Statuia este impunătoare prin înfățișarea integrală a aceluia care a fost o mare personalitate creatoare în medicină și în cultura românească. Instalarea ei a marcat împlinirea a 50 de ani de la înființarea Institutului de Endocrinologie. De fapt, endocrinologia românească are un trecut mult mai îndepărtat, cu preliminarii în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea. La precursorii care au făcut cercetări izolate, unele întâmplătoare, în vastul domeniu al științei endocrine.

Înființarea Institutului de Endocrinologie, la 26 octombrie 1946, a marcat, de fapt, o perioadă constructivă, cu descoperiri remarcabile în acest domeniu. Se cuvine arătat că, în acea perioadă, Institutul nostru a fost printre primele institute de endocrinologie din lume. Tocmai de aceea înființarea lui a fost și este considerată de noi ca eveniment memorabil. Ca vechi și apropiat elev al Profesorului Parhon, am privit îndelung, cu mare emoție statuia, căutând să văd în ce măsură exprimă ea ceva din personalitatea și din ținuta atât de caracteristică a acestui mare învățat. Vă asigur că, privind în marmura rece ființa unui om pe care l-ai cunoscut, trăind cu intensitate înfățișările misterioase ale lumii, resimți o emoție ce nu poate fi descrisă. Am căutat îndeosebi măsura în care autorul a reușit să redea structura ochilor și ceva din viziunea lor inefabilă. Ea reflecta complexitatea acestei personalități care, la o vârstă înaintată, recita versuri din Eminescu. A fost, deci, mai mult decât un om de știință, de vreme ce vibra profund la emoția artei marelui nostru poet național. Împreună cu actualul director al Institutului de Endocrinologie - unul dintre elevii mei - am căutat să așezăm statuia la intrarea institutului, cu o poziție discret înțoarsă spre institut, ca și cum și-ar privi, chiar din piatră, propria lui operă.

La inaugurarea statuii, în 3 octombrie 1996, a fost firesc ca foștii lui elevi, cu elevii elevilor lor, să participe la acest eveniment aniversar. La acest eveniment memorabil pentru știința și cultura națională, dar care **nu a fost mediatizat**. De aceea, masa mare, miile de oameni care au beneficiat de pe urma științei acestui mare medic n-au aflat nici de evenimentul aniversar, nici de înălțarea statuii. Dar vor afla mâine, în viitorime, întrucât opera lui C.I. Parhon reprezintă imaginea unei permanențe trăite cu sacrificii și devotament, în serviciul oamenilor, al științei și culturii naționale.

Acest eveniment, cum spuneam, nu a fost semnalat. Ne putem întreba dacă valoarea actului a scăzut în acest fel? Și vom răspunde ferm că **nu a scăzut**. Chiar dacă gazetele înecate în banditism nu semnalează esențialul, momentele luminoase ale trecutului nostru, istoria ne arată că, până la urmă, adevărul triumfă și multe dintre cele ignorate azi pe nedrept devin strălucitoare în viitor. Viitorul este întotdeauna de partea adevărului. Și este un adevăr faptul că România a devenit cunoscută și apreciată în lume și datorită Școlii de Endocrinologie. Așa se face că la cel de-al VI-lea Congres internațional de endocrinologie, organizat recent din perspectiva aniversării celor 50 de ani ai institutului nostru, au venit savanți din Franța, Italia și Marea Britanie. Tema lui a fost formidabilă: „Patologia endocrină a ontogenezei”. Și tot în acest cadru de sinteză științifică românească, prilejuită de împlinirea celor 50 de ani, se înscriu primul Congres național de neuroendocrinologie (direcția cea mai modernă a cercetărilor din endocrinologie) și Cursul internațional de endocrinologie.

A le evidenția însemnătatea științifică înseamnă, implicit, a pleda pentru adevăr.

Marea Unire din 1 Decembrie 1918

Tudor Arghezi • Balada Unirii

Maica mare are mii
De ani mari între vecii,
Dar mai tânără mereu
S-a-ntrecut cu Dumnezeu.
Omul când credea că moare,
Da dintr-însa altă floare
Pentru lumea trecătoare.
Ea, venind și pe la noi,
A dat florile-i mai noi,
A intrat cu ochii-n cer
Pe la Porțile de Fier,
Alegându-și cale grea;
Muntele și Dunărea,
Și trecând-o fără pod,
Fără drum și nici norod.
Între munți de cremene
A făcut să-i semene
Trei fecioare gemene.
Le-a făcut și-apoi s-a dus
Să se-ntoarcă într-apus.

Și-a rămas sora cu sora,
Vrajbă-n calea tuturoră,
Câteștrei și câte una
Dușmănite-ntotdeauna.
Doritoare să se vadă
Din livadă în livadă.
Se uitau doar între ele
Printre spini și prin zăbrele,
Alergând prin ghimpi oprite,
Obosite și rănite.
Numai cântecele toate
Puteau negura străbate
Și trăiau îndurerate.
La fântâna dintr-o zare
Se-ntâlneau cu trei urcioare,
Sorbind visuri și răcoare.
Într-o zi s-au sfătuit,
Cumpăna de răstignit,
S-o dărâme negreșit.
Secerându-și rapița,

Două-au spart și granița.
Și din seceră scânteia
O trezi pe cea de-a treia.
Suferința cu noroc,
Au luat granițele foc.
Și-mprejur de munți și țară
Se făcuse foc și pară,
Lanțurile li s-au rupt
Cu dușmanii dedesupt,
Și în fostul cimitir,
Peste spini și peste pir,
Se încinse hora mare
Pentru sfânta sărbătoare
A frumoaselor fecioare,
Cu grădinițe de brâu,
Pisc cu pisc și râu cu râu,
O cunună, o brățară,
Curcubeu culcat pe țară.
Și d-acu veciile
Vor trăi cu miile.

- Rădăcini istorice
- Constituanta de la Alba Iulia
- Rezonanțe în opinia publică.

Inițiativă patriotică

Către Fundația „România de Măine”, Universitatea „Spiru Haret”

Studiul **Starea națiunii 1918-1996**, care se află la baza inițiativei patriotice a Fundației „România de Măine”, ca de altfel și revista „Opinia națională”, pe care școala noastră o primește cu regularitate, au suscitât și suscită un interes deosebit din partea întregului colectiv de cadre didactice de pe lângă instituția mai sus amintită. Concluziile și opțiunile pentru România de mâine, pentru

viitorul poporului român, așa cum reiese din lucrarea **Starea națiunii 1918-1996**, se constituie într-un prețios studiu care, în unitatea noastră școlară a prezentat și prezintă un interes deosebit nu numai pentru cadrele didactice, ci și pentru colectivele de elevi (în special clasele terminale de liceu și de profesională, precum și cele postliceale), care, prin intermediul orelor de dirigjență, au făcut cunoștință cu acest pertinent studiu ce oferă cititorului o gamă foarte complexă de factori explicați foarte riguros și metodic și de natură diversă, așa cum sunt cei social-economici, politici, juridici, diplomați și, nu în cele din urmă, cei de politică internă și externă care, în condițiile realizării lor, pot oferi un demers fericit pentru starea națiunii în prezent și, mai ales, în devenirea acesteia.

Lucrarea se bazează, așa cum foarte clar se observă, în toate paginile sale, pe argumente statistice de primă mână, astfel încât comparațiile, asemănările, deosebirile, problemele specifice ale națiunii noastre sunt privite în contextul evoluției altor popoare și națiuni europene din perioada interbelică și cea postdecembristă.

Studiul dv. conferă, totodată, accesibilitate, uneori chiar informații exhaustive, sistematizate, argumentate pe baza unui aprofundat spirit de observație și practică social-istorică, invitând chiar și pe cititorul mai puțin avizat, la o profundă meditație și reflecție care ar fi de dorit să intereseze toate categoriile sociale, întreaga națiune română pentru demersul benefic pe care dv. l-ați precizat prin această deosebită lucrare, care se bucură de un merit ecou pretutindeni.

Ca urmare a interesului deosebit de care s-a bucurat lucrarea dv. în unitatea noastră școlară **vă rugăm să ne livrați un număr de 30 (trezeci) de cărți cu plata în sistemul ramburs.**

Vă mulțumim,

Director,
TURCANU Viorel
Prof. **CIOCAN Nicolae**
Prof. **GLIGA Nicanor**
Grupul școlar nr. 1
Fălticeni,
Județul Suceava

Conferința Alianței Universităților pentru Democrație

Praga, noiembrie 1996

Prof. dr. Ștefan COSTEA

Între 3-6 noiembrie a.c. s-a desfășurat, la Praga, cea de-a VII-a Conferință anuală a AUDEM; la lucrări au participat 175 de reprezentanți ai universităților membre ale Alianței, ai unor organizații din SUA, R. Cehă și Polonia și unii membri individuali ai Alianței. La lucrările Conferinței de la Praga a participat și o delegație a Universității „Spiru Haret”, care este membră a Alianței Universităților pentru Democrație (AUDEM).

Programul Conferinței a cuprins o sesiune comună de deschidere a lucrărilor, două sesiuni plene, având ca teme „**Valori umane și motivații în societățile democratice**” și „**Conectivitatea umană și INTERNET**”, 34 sesiuni tematice și Adunarea generală a reprezentanților membrilor AUDEM.

Sesiunile tematice au fost centrate pe o serie de probleme majore ca, de exemplu, universitate și societate, reforma infrastructurală și reforma conținutului învățământului superior în societățile contemporane, dimensiunile democrației, managementul și educația economică, inovațiile în învățământul superior, rolul universității în educația civică, implicațiile tehnologiei și utilizarea tehnologiilor informatice în instruirea studenților, schimbările instituționale și organizaționale necesare promovării cercetării științifice universitare, integrarea economică și rolul învățământului superior, managementul calității în învățământul universitar ș.a.

Prin conținutul lor, comunicările prezentate au conturat o imagine comprehensivă a preocupărilor teoretice și practice existente azi în universitățile membre ale Alianței, consacrate dezvoltării și perfecționării învățământului superior, în corelație cu exigențele, din ce în ce mai mari și mai inedite, ale

evoluției actuale și tendințele dezvoltării viitoare a societăților contemporane.

Este de menționat și faptul că, din totalul comunicărilor înscrise în program (cca. 100), peste 20 au fost susținute de reprezentanții universităților românești participante la lucrări. Între contribuțiile românești s-au înscris și comunicările membrilor delegației Universității „Spiru Haret”: „Managementul educației ecologice-cazul Deltei Dunării și Valea Prahovei, România” (prof. dr. doc. **Al. Zanfir**); „Dezvoltarea societății civile și învățământul superior-cazul României” (prof. dr. **C. Vlad**) și „Disciplinaritate, interdisciplinaritate și renovarea conținutului universitar” (prof. dr. **Ștefan Costea**).

Una din temele majore care a concentrat cu precădere atenția participanților la Conferință a fost, în mod firesc, cea referitoare la stadiul actual și la perspectivele reale ale dezvoltării societăților contemporane. Aceasta, întrucât de modul în care se desfășoară lucrările în acest domeniu depind toate problemele „mari” și „mici” ale învățământului în general, ale celui superior, în special. În acest context, principalele contribuții la dezbateri au condus la conturarea unui ansamblu de „dileme ale dezvoltării” contemporane.

Discuțiile asupra situației actuale și perspectivei evoluției societăților dezvoltate, tratate ca „societăți model” sau „societăți de referință”, au scos în evidență, pe de o parte, contribuția istorică reală a capitalismului, ca sistem economico-social și mediu de dezvoltare, la ridicarea standardelor dezvoltării materiale a societății (creșterea, pe o durată de 150 de ani, în SUA, de exemplu, a venitului real pe locuitor, în medie, cu 1,5% pe an, sau dublarea standardelor de viață, la

fiecare 47 ani), la progresul științei și tehnicii, a infrastructurilor dezvoltării, la formarea unei forțe de muncă calificate, a unor servicii civile eficiente, a unor elite politice profesionale etc., etc. Pe de altă parte, au fost reliefate și limitele istorice ale acestui tip de societate, punându-se în discuție astfel de probleme: Este posibil a exista o democrație reală în sistemul capitalist, în care puterea o dețin, de fapt, proprietarii de capital? Cât de valabilă mai sunt teoria și practica potrivit căreia piața și forțele libere, spontane pe piață trebuie să regleze întreaga viață economică și socială, care, în societățile în discuție, au condus la saturarea cererii, la degradarea forței de muncă, la șomaj și incapacitatea de a utiliza întregul potențial de muncă, la o eroziune culturală identificată încă de Schumpeter s.a.m.d.? Ca atare, cât de pregătit este capitalismul să soluționeze cele mai presante probleme ale secolului viitor, cum ar fi, de exemplu, internaționalizarea producției și globalizarea unor probleme majore ca: sărăcia, alimentația, problemele ecologice ș.a.? Care sunt, de fapt, perspectivele evoluției sale viitoare?

Dezbaterea consacrată situației societăților aflate în procese de tranziție a fost tot atât de analitică și marcată de abordări istorice și civice. Aceasta, întrucât o serie de realități existente în aceste societăți demonstrează că:

- perioada „socialismului real” a lăsat în aceste societăți o moștenire semnificativă, numită adesea drept un ansamblu de „împovărate datorii” (responsabilități) în toate sferile vieții sociale - economice, infrastructuri, sistemele administrative, ecologice, conștiința socială, competența demografică etc.;

- aceeași perioadă a produs și o serie de elemente care se constituie în premise reale ale avansării acestor societăți spre capitalism; ele sunt în mare măsură societăți industrializate și urbanizate, dispun de o forță de muncă calificată, uneori, înalt calificată, de organizații birocratice și de tehnologii relativ avansate, inclusiv de instrumente de putere de control și de opresiune, chiar și de război. Oricum, ele sunt mult diferite de societățile tradiționale, rurale sau „feudale”, din care s-a născut capitalismul;

- angajarea lor pe calea tranziției și a schimbării sociale radicale este datorată, în primul rând, respingerii vechiului sistem și nu căutării active a unui nou sistem;

- pentru oamenii din țările Europei Centrale și de Est, capi-

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcome
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocel
- Prof. dr. Emil Toțaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu

- Prof. dr. Ștefan Lache
- Alexandru Mironov
- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu
- Prof. dr. Mihai Merfea

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitrăn
- Prof. dr. Florea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnic
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Nicolae Ursea
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof. dr. Gheorghe Uglean
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Victor Dan Zlătescu

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

talismul este un cuvânt atrăgător, sinonim cu înalt nivel de trai, prosperitate, abundență și, uneori, asociat cu loialitatea, ceea ce explică orientările lor sociale (care trebuie să fie bine înțelese).

De aceea, obiectivele tranziției, nivelele așteptărilor și ale eforturilor sunt concepute de oamenii simpli din aceste societăți în mod concret, ei fiind deschizi la soluții pragmatice, instrumentale, verificate, cum sunt piața liberă, democrația parlamentară, pluralismul politic ș.a. care pot să ofere confort, viață ușoară și consum abundent. Deocamdată, nu interesează dacă și în ce măsură aceste instrumente conțin și realizează valorile fundamentale ale libertății, justiției și echității.

Dacă la toate acestea se adaugă faptul că aceste societăți tind să

ajungă în stadiul celor în care capitalismul este foarte dezvoltat, fiind realizat în cele mai reușite încarnări ale sale, și că aceste procese se desfășoară în condițiile globalizării și ale creșterii interdependențelor în toate componentele vieții sociale contemporane, este foarte ușor ca societățile în tranziție să cadă în capcanele anacronismului și fetișismului. Acestea sunt doar câteva din temele dezbătute la Conferința care - s-a subliniat în lucrări - pot și trebuie să constituie teme majore de cercetare științifică universitară, activitate ce se cere a fi studiată și promovată mult mai substanțial decât până în prezent, întrucât aceasta constituie o modalitate prin care universitățile contemporane își pot realiza vocația lor de factori activi și de „fermenți” ai dezvoltării viabile a democrației.

Studenți la „SPIRU HARET”

PUNCTE DE VEDERE

Statul și privatizarea

Dr. Gheorghe ZAMAN,
director al Institutului de Economie Națională

Privatizarea de masă a cuprins, în țara noastră, un număr de 3.905 societăți, la care pachete de acțiuni între 49% și 60% din totalul capitalului social al acestora au fost oferite gratuit populației adulte în schimbul cupoanelor și certificatelor de privatizare.

Pentru firmele cu capital de stat privatizate prin procedura de masă, pe baza transformării titlurilor gratuite de privatizare (cupoane nominative și certificate de proprietate) deposedate la întreprinderile respective; 2) **sub-subscribe**, la care capitalul oferit pentru privatizarea gratuită nu a fost acoperit prin cupoane și certificate.

Aplicarea privatizării de masă a avut ca rezultat formarea a două categorii de societăți: 1) **supra-subscribe**, la care capitalul oferit gratuit spre privatizare a fost depășit de mai multe ori de valoarea cupoanelor și certificatelor de proprietate deposedate la întreprinderile respective; 2) **sub-subscribe**, la care capitalul oferit pentru privatizarea gratuită nu a fost acoperit prin cupoane și certificate.

Din analizele rezultatelor privatizării de masă se pot deduce concluzii importante: a) gradul de subscriere a depins de **mărimea ratei profitului**, societățile cele mai atractive, cum era firească, au fost și cele mai profitabile; b) de regulă, **societățile mari** au fost cele cu grad de subscriere relativ mic (sub-subscriere), datorită unei rate a profitului mai mici; c) societățile mici au fost **supra-subscrise**, fiind foarte profitabile; d) societățile de tip „Agromec”, pentru servicii în agricultură, au fost cel mai puțin sau deloc preferate de către deținătorii de titluri de privatizare.

La toate întreprinderile privatizate în masă **apare o problemă comună, cea a unui acționariat foarte numeros** (disipat), care produce dificultăți guvernării corporative, îndeosebi în ceea ce privește fluența și coerența proceselor decizionale. Este greu de imaginat o adunare generală a unei societăți cu peste 100.000 acționari! În plus, acest acționariat atomizat reprezintă o sursă potențială sporită de neînțelegere, îndeosebi cu managerii și alte categorii de salariați non-proprietari. Salariații și managerii proprietari pot ajunge mai rapid la o soluție de compromis în materie decizională, chiar dacă primii sunt nemulțumiți de pachetele de acțiuni relativ mai mari deținute de manageri. Este mai greu de realizat o înțelegere între o masă largă, eterogenă de acționari și „insideri” care conduc operativ societatea.

În aceste condiții, guvernarea corporațiilor se va caracteriza printr-o serie de disfuncții și contradicții ce s-ar putea înlătura numai prin **concentrarea, justificată economic și social**, a acționariatului, în condiții și forme avantajoase pentru numărul mare al micilor acționari. Recurgerea la reprezentarea acestora în adunările generale pe bază de „delegări” sau desemnări de reprezentanți, la prima vedere, pare să fie unica soluție care însă nu este lipsită și ea de dificultăți. Aceasta pentru că noii proprietari nu-și pot exercita drepturile de decidenți interni așa cum ar fi normal. Ei, mai degrabă, devin un fel de „outsideri” care nu-și pot manifesta direct prerogativele de proprietari în actual decizional, ci numai prin intermediari, care, în calitate de „reprezentanți”, pot fi mai mult sau mai puțin fideli dorințelor și obiectivelor fiecărui mic acționar.

Pentru societățile sub-subscrise, unde nu s-a acoperit integral prin titluri de privatizare cota de capital social oferit gratuit (49% și 60%), ponderea statului, respectiv a FPS-ului, ca acționar, **se va mări**, pe timpul cât nu se va iniția o nouă scoatere la privatizare a acestora. La astfel de societăți se va menține, în continuare, controlul statului ca acționar majoritar, spre deosebire de societățile supra-subscrise. De aici nu trebuie trasă concluzia reatazării, ci mai degrabă cea a unei cât mai eficiente guvernări corporative de către stat în calitatea sa de proprietar acționând într-un climat favorabil economiei de piață, eficienței economice și justiției sociale.

Guvernarea corporativă, în perioada de tranziție, capătă un aspect particular și în ceea ce privește exercitarea controlului deciziilor sau al angajamentelor investiționale la societățile privatizabile și/sau privatizate.

În perioada post-privatizare, prin clauze speciale ale contractului de vânzare-cumpărare, FPS-ul, la anumite vânzări de societăți, poate impune cumpărătorilor două categorii de angajamente de programe investiționale: a) investiții efectuate de cumpărător din resursele proprii ale acestuia; b) investiții realizate la societatea privatizată prin rambursarea către aceasta a unui fond reprezentând între 40-60% din sumele încasate de FPS la privatizare.

În ambele cazuri, FPS-ul împreună cu băncile urmăresc respectarea angajamentelor investiționale asumate. În cazul în care cumpărătorii strategici nu-și respectă obligațiile investiționale stipulate în contract, ei sunt pasibili de penalizare cu un procent ajungând până la 50% din volumul investițiilor nerealizate.

Potrivit analizelor noastre, în perioada 1993 - 31.05.1996, la un număr reprezentativ de 180 de societăți, dintr-un total de 2.152 societăți privatizate, au fost prevăzute obligații și programe investiționale în valoare de 6.480 miliarde de lei și 118,8 milioane dolari. Cumpărătorii care și-au asumat prin contract obligații investiționale, în aceeași perioadă, au fost, în cea mai mare parte, investitori români (78%), urmași de asociații ale salariaților și managerilor-MEBO (17%) și de investitori străini. De aici se poate trage concluzia că **sursele interne de investiții, capitalul românesc propriu reprezintă principalul factor de creștere economică**, la care, evident, în mod complementar poate contribui și capitalul străin investit în domenii productive, ale tehnologiilor de vârf și nu în servicii speculative de intermediere.

Din numărul total de contracte cu investiții post-privatizare, o pondere de 78% a fost deținută de investitorii privați români, 17% de asociațiile salariaților și managerilor și 5% de investitori străini. Contrarele efectuate de către FPS relevă că, până în prezent, marea majoritate a programelor investiționale au fost respectate și chiar depășite.

În general, politica FPS de a oferi spre vânzare societățile cumpărătorilor care fac investiții se întemeiază pe necesitatea de a asigura re tehnologizarea și recapitalizarea societăților privatizate. Din preț încasat pe acțiuni, FPS-ul poate acorda societăților, în mod gratuit, fonduri și pentru plata datorită acestora, a recapitalizării și redresării lor financiare. Această faci-

tate acordată privatizării în România a condus la o sporire sensibilă a investitorilor strategici români și străini, doritori să cumpere societățile privatizabile. În destul de multe cazuri există mai mulți ofertanți pentru aceeași societate, ceea ce impune organizarea de licitații sau selecții pe bază de punctaj precis al solicitanților.

Fiind conștienți că guvernarea corporativă ridică încă multe alte probleme în perioada de tranziție, dorim în final să menționăm că, pe măsură ce privatizarea înaintează, se clarifică tot mai mult **cine sunt factorii de control** al întreprinderilor, din interior și exterior, precum și **funcțiunile și competențele acestora în condițiile mecanismelor pieței instituționalizate**. În acest cadru, o importanță crescândă capătă sistemul bancar, ale cărui prerogative de guvernare corporativă și atribuții alocative de fonduri se pot exercita prin două modalități principale: **intervenția**

directă a băncilor în decizia de investiții a întreprinderilor și firmelor; **recurgerea la mecanismul oferit de părți-terțe**, cum ar fi tribunalul, care obligă la respectarea prevederilor contractuale, sau piața pentru controlul corporațiilor, în materie de restructurare și înlocuire a managerilor. Rolul băncilor în guvernarea corporațiilor, îndeosebi legat de prima modalitate menționată, este consolidat și prin calitatea de acționar a acestora la societățile comerciale cu un pachet care, potrivit legislației în vigoare, nu poate depăși 20% din volumul total al capitalului social. Relevăm, de asemenea, că subcapitalizarea băncilor conduce, fără nici un dubiu, la diminuarea masei creditului și, implicit, la subcapitalizarea firmelor și creșterea ratei dobânzii, ceea ce inhibă investiția pe termen lung.

Știința managementului marchează profund evoluția societății

Prof.dr. Emil MIHULEAC

Societatea umană, tot mai populată, este preocupată de probleme mari, grave și presante cărora le caută soluții. Dar asemenea soluții sunt tot mai greu de găsit întrucât sărăcia și foametea, pe de o parte, dorința de putere și stăpânire, pe de alta, plus corupția, terorismul și multe altele întretin și dezvoltă frământări și conflicte pe întregul glob. Față de această situație, oamenii politici, ca și oamenii de știință - separați și rareori împreună - încearcă, și uneori chiar reușesc, să rezolve asemenea probleme. Atât izbânzile, cât și înfrângerile își au explicații științifice, tehnologice și manageriale. Din păcate, prea puțini oameni își dau bine seama că aplicarea științei în procesul muncii a generat și apoi a ușurat dezvoltarea socială, că însăși această dezvoltare concretizează raportul dintre management și resurse, ceea ce înseamnă că nu există țări bogate și sărace, ci țări mai bine sau mai slab conduse.

În urmă cu două secole s-a produs o importantă schimbare: transformarea științei dintr-un bun al câtorva în bun al tuturor, dar într-un proces îndelung, în faze și etape. În cele mai multe țări în curs de dezvoltare s-a manifestat, în general, o lipsă de interes pentru știință și educația unei părți din populație. Dar modelul țărilor dezvoltate, cu standarde înalte de viață, a influențat profund mentalitatea din țările în curs de dezvoltare și s-ar putea ca el să conducă la transformări neașteptate.

Alt proces este cel al legitimării managementului ca știință, fenomen denumit revoluția managerială, și el s-a petrecut îndată după al doilea război mondial, în cea de-a treia etapă a evoluției științei, adică atunci când știința a început să fie aplicată în domeniul științei. Atunci, managementul, ca activitate umană, veche de când lumea, din sfera empirică, a improvizăției, amatorismului și diletanțismului, a trecut în domeniul științei. Acest important eveniment a influențat toate sferile vieții umane: economia, politica, administrația etc. Dacă până acum, cuvântul „management” ducea gândul la economie, întrucât acolo a apărut prima oară, astăzi managementul este prezent pretutindeni, mai ales în sectoarele neeconomice. De aceea, în cele ce urmează, supunem reflecției această proble-

matică de mare actualitate pentru activitățile Fundației „România de Măine”. Avem cu precădere în vedere contribuția științei în general și aplicațiile ei în știința managementului; rolul tehnologiei și al binomului **știință-tehnologie** în cunoașterea umană; influențele științei, științei managementului și tehnologiei asupra societății umane.

Știința s-a născut o singură dată, iar acest lucru nu se va repeta niciodată și nicăieri. Se știe, știința înseamnă cunoștințe disponibile, important fiind cum se folosesc ele, adică transformarea lor în tehnologii, iar acestea, apoi, în procese informaționale. Majoritatea transformărilor de până acum au fost facilitate de o schimbare radicală în rolul jucat de știință, dar și de management - ca știință. La început, știința - în același timp resursă și instrument - fusese un atribut al lui „a fi”, dar - brusc - ea a devenit atributul lui „a face”. În jurul anului 1700 s-a produs o schimbare a însemnătății științei. Ea a fost totdeauna un bun particular și, deodată, a devenit un bun al tuturor, într-un proces cu mai multe faze, dintre care trei mai importante.

Prima fază a durat 100 de ani, când știința a fost aplicată în domeniul uneltelor, proceselor, produselor și care a dat naștere Revoluției industriale și „alienării”. Cea dintâi a însemnat transformarea experienței în știință - element esențial al acestei evoluții. Alienarea - cum spunea K.Marx - a noilor clase sociale și războiul dintre ele au dus la comunism.

A doua fază, începută în jurul anului 1880, a atins apogeu în timpul celui de-al doilea război mondial. În acest timp știința a fost aplicată în domeniul muncii, declanșând Revoluția productivității, care, în 75 de ani, a transformat proletariatul într-o burghezie a clasei de mijloc, cu venituri foarte apropiate de cele ale clasei superioare. Revoluția productivității a învins lupta de clasă și comunismul - cum arată P. Drucker într-un articol din 1994.

Faza a treia a început îndată după al doilea război mondial, când știința a fost aplicată în domeniul științei, generând Revoluția managerială. Ca și predecesoarele ei, știința a fost aplicată în domeniul utilajelor, proceselor și apoi în procesul de muncă, ducând la revoluția

care s-a extins rapid în toată lumea. Această revoluție înseamnă și trecerea managementului din domeniul improvizăției și al empirismului în domeniul științei, al unei științe specializate - știința managementului - ajutată de celelalte științe. Astfel, ea a devenit factorul principal al producției, paralel cu forța de muncă și capitalul. Ar fi prematur să se numească acum societatea bazată pe știință (societatea științei), în timp ce s-a realizat doar o economie a științei, societatea prezentă fiind numai post-capitalistă.

În ultimele trei decenii, progresul științific a crescut peste așteptări datorită schimbării intervenite în caracterul științei, dar și a relațiilor acesteia cu societatea, pe care o influențează direct. Ceea ce a devenit caracteristic este rapiditatea cu care descoperirile științei sunt puse în practică. Cele mai multe descoperiri din actualul secol au avut loc în ultimele trei decenii. Schimbarea însemnătății acordate științei, pe lângă influențele asupra economiei și societății, a determinat și schimbări în natura științei, privită acum atât ca resursă personală, cât și ca resursă economică, de altfel singura resursă principală în prezent.

Acum, la sfârșit de mileniu, indiferent dacă este dezirabil sau nu, ca urmare a schimbărilor ireversibile, știința este aplicată în domeniul științei. Probabil este ultima fază în transformarea științei: folosirea ei pentru a determina felul în care știința deja existentă poate fi aplicată cel mai bine pentru a obține rezultatele dorite; este - de fapt - ceea ce este astăzi **știința managementului**.

Privind schimbările în organizarea științei, cele mai importante descoperiri se datorează interesului, curiozității și puterii intelectuale a unor gândiri individuale. Se citează, în acest context, pentru cercetarea științifică, proiectul Manhattan, Laboratorul de cercetări Bell, care a format mulți laureați ai Premiului Nobel; aici a fost inventat tranzistorul, care a revoluționat electronica. Azi, cheltuielile pentru știință le suportă industria, iar cercetarea științifică universitară - care continua să fie inima științei - privind finanțarea este lăsată pe ultimul loc. Însemnatele schimbări geopolitice din ultimul deceniu par a nu fi fost prevăzute nici de cei mai renumiți analiști ai situației mondiale; au loc noi schimbări, se constituie noi grupări și alianțe, forțe care impun ca știința să fie sprijinită pentru a-și îndeplini rolul de activitate inventivă, creativă și culturală a omenirii.

Ultimul secol al acestui mileniu este caracterizat, cum se știe, printr-o creștere explozivă a cunoașterii și înțelegerii, datorită cercetării științifice și aplicațiilor tehnologice. Secolul XX a cunoscut epoca atomică, a cuceririlor spațiului cosmic, epoca electronică, automatizării și informaticii, a noii biologiei, epoca materialelor noi, epoca organizării universului, a managementului acestuia.

În societatea post-capitalistă, știința, încetând să fie doar una din resurse, a devenit resursa principală, ceea ce generează o nouă politică, o nouă dinamică socială și economică. Ceilalți factori de producție - pământul, forța de muncă și capitalul - se pot obține mai ușor, dacă există știința sau cunoștințele necesare. În acest fel, știința este folosită pentru a defini ce cunoștințe noi sunt necesare, dacă acestea sunt adecvate, ce trebuie făcut ca ele să dea rezultate, deci, ea este utilizată în domeniul inovației sistematice.

Aplicarea științei în procesul muncii a declanșat explozia de productivitate a ultimei sute de ani. Se susține că motivul acestui succes, după opiniile tehnologilor, s-ar datoră mașinilor, iar economiștii motivează aceasta prin investiții de capital. Dar aceste două elemente au existat în aceeași măsură atât în prima sută de ani ai epocii capitaliste, adică înainte de 1880, cât și în al doilea secol al acesteia. În primul secol n-a avut loc nici un fel de creștere a productivității muncii, a veniturilor reale și nici o reducere a zilei de muncă. Deosebirea dintre cele două secole este dată de aplicarea științei în programul de muncă.

Marea Unire din 1 Decembrie 1918

Rădăcini istorice

Prof. dr. doc. Titu GEORGESCU

La 1 Decembrie 1918 s-au unit toate ținuturile românești, ținuturi cu trecut istoric bogat, cu prezent și cu viitor. 1 Decembrie este un punct istoric fundamental rezultat nu din cotoșniță, din conjuncturile militare sau crize internaționale.

Marea Unire din 1918 are rădăcini adânci, implantate în istoria epocilor străvechi ale paleoliticului și neoliticului european, a evurilor bronzului și fierului, a civilizației antice persane, egiptene, apoi elene și romane.

De la traci la daci și dacoromani, temelii ale zămislirii poporului român, s-a afirmat, în aria carpato-danubiană, unul din statele antichității, pe al cărui contur, după două mii de ani, în 1918, s-a constituit România unită în hotarele sale istorice.

Dacia comorilor de aur și argint, atât de cunoscută lumii civilizate antice, era un stat înfloritor, cu cetăți și poduri, cu comerț și legături spre toate azimuturile. Dacia avea o cultură și o religie a căror originalitate le adăuga altarelor de civilizații ale lumii de atunci. Strămoșii românilor au primit cu mare deschidere civilizația romană, de care nu le-a fost greu să se apropie dat fiind gradul de civilizație propriu. Cele mai vechi știri despre daci sunt din același timp cu acelea privind ridicarea Romei. Herodot îi consemnează, în secolul VI a.H., în rezistența lor contra perșilor conduși de Darius, socotindu-i „cei mai viteji și mai drepti dintre traci”. La nordul Dunării, cunoscând înfrângeri din partea traco-geților și regele Filip al mării Macedoniei, ca și generalii lui Alexandru Macedon. La 200.000 ostași aprecia Strabon armata regelui dac Burebista. Milenara Dacie, ca și ținuturile românești în tot evul mediu, și România unită în 1918 au fost ținta cotoșnițelor de către imperiile vecine. Acum două mii de ani, imperatorul Cezar pregătea un mare război pentru cuprinderea Daciei în hotarele imperiului roman. Cel care a realizat acest țel, după o jumătate de secol de războaie, a fost împăratul Traian, înfrângând rezistența dacilor, care deveniseră speranță și scut ale populațiilor din centrul și răsăritul Europei.

Pax romana s-a instituit în **Dacia felix**, cum o numeau romanii pentru bogățiile și, mai ales, pentru aurul și harnicii săi locuitori.

Valori ale civilizației romane s-au adăugat celei autohtone, dacice, rezultând o sinteză proprie zonei carpato-dunărene.

Poporul român, rezultat din fondul puternic dacic prin romanizarea care i-a dat limba de sorginte latină, s-a afirmat pe același spațiu pe care va evolua până la înfăptuirea Marii Uniri din 1918, plus insule de romanitate în jurul ariei carpato-danubiene-pontice.

Mileniul de întineric, cum este numită epoca dintre secolul III, când s-au retras legiunile romane, și secolul XIII, când Europa a fost bântuită de valurile barbare, nu a fost nici întunecat și

nici hiatus în evoluția poporului român în vatra vechii Dacii. Românii, sedentari, erau producători, creatori de bunuri, războindu-se cu populațiile migratoare, care erau consumatoare și urmăreau să se așeze acolo unde găseau ținuturi mai mult populate spre a le jefui în vremelnica lor prezență.

Teoria „vidului” din Carpați, a lui Rössler și a altor „istorici” ai imperiului habsburgic, din veacul trecut, aparținea unei precise școli și unei nefaste orientări contra statelor naționale, țelurile desăvârșirii unității naționale a românilor fiind un subiect predilect al unor așa-zisi istorici. Imperiul austro-ungar, în a doua jumătate a secolului XIX, avea nevoie de suport cu trecut istoric pentru politica de dominare a popoarelor din imperiu. Bogata Transilvania „trebuia” lăsată fără istorie spre a justifica ocupația ungară, în secolele XIII-XV, și austriacă, în secolele XVIII-XIX.

Asemenea „istorici”, avocați ai imperiilor multinaționale, ocoleau marile adevăruri ale istoriei, o falsificau până la acuze precum aceea că românii au fost cei care au venit din sudul Dunării peste ținuturile transilvane, ce aparțineau migratorilor maghiari. Se uită documentele proprii, cum e **Cronica notarului regelui Bela**, ca și alte mărturii documentare, ce grăiesc despre voievozii români din Transilvania, cu care s-au războit cetele militare ale migratorilor. Se scrie despre stăpânirea de „o mie de ani” a Transilvaniei, când este bine știut că acest ținut românesc au terminat migratorii să-l cucerească în secolele XIII și XIV, din ținuturile voievodale ale Maramureșului și Făgărașului trecând, în părțile moldove și muntene, cneji români înfrânți de oștirile maghiare, și întemeind Țara Moldovei, iar voievodul din Valahia subcarpatică păstrând, încă, în secolul XV, ținuturi la nord de Munții Carpați.

Când țările din răsăritul și sud-estul Europei rezistau hoardelor tătarilor, în veacurile XIV și XV, din același cazan asiatic, o nouă erupție aduce oștirile otomane. Secole la rând, războaie multe și dure au fost duse de poporul român pentru salvarea libertății Moldovei, Valahiei și Transilvaniei. Nu amintesc aici Ungaria, deoarece, după înfrângerea sa, la Mohacs, în 1526, de către turci, această țară a fost transformată în pașalâc otoman. Transilvania, precum Moldova și Muntenia din secolul XVI, până spre hotarul secolului XVIII, au avut același statut de vasalitate față de Poartă, dar nu au fost pașalâc. Au recunoscut toate trei suzeranitatea sultanului, plătind tribut. Era o vasalitate întreruptă mereu de Țările Române, care, când erau cât de cât puternice, își ridicau armatele pentru deplina libertate. Astfel au rămas în istorie victoriile militare ale lui Mihai Viteazul de la granița veacurilor XVI și XVII.

Unirea celor trei țări românești: Moldova, Valahia și Tran-

Pentru înfăptuirea marelui ideal al Unirii, românii au purtat cu demnitate și eroism „în cele mai mari primejdii - cum spunea Nicolae Jorga - odată cu steagul românesc, soarta însăși a neamului întreg!”

silvania nu era un act suspendat în jurul anului 1600. Această Unire a fost precedată de alte multe acte politice ale domnitorilor români, precum Mircea, Ștefan, Rareș și alții. Era o Unire izvorâtă din evoluția celor trei state medievale românești în același spațiu de conviețuire din antichitatea dacică, având aceleași năzuințe, cu legături niciodată întrerupte, indiferent de vremelnice vasalități sau stăpâniri oprimate.

Unirea din 1600 se făcea pe aceeași vatră a strămoșilor dacoromani și deschidea cursul luptelor pentru desăvârșirea unității naționale, pe care a încununat-o 1 Decembrie 1918.

Cărturarii evului de mijloc au dat glas, în cronicile lor, adevărurilor istoriei, care, prin pana lui Grigore Ureche, Miron Costin, Șerban Cantacuzino, Dimitrie Cantemir, lăsau mărturie că: „Locul acesta unde este acum Moldova, Țara Muntenescă este drept Dacia în tot Ardealul cu Maramureșul...” sau „toată Țara Românească s-a împărțit în Moldova, Muntenia și Ardealul”. După anul 1500, și mari cronicari ai Europei, precum istoricul italian A. Bonfini, cuprindeau toată Moldova, Transilvania și Muntenia sub apelativul „Dacia”. Pe harta întocmită, la 1482, de umanistul german N. Germanus, Valahia cuprindea tot teritoriul Daciei iar I. Honterus scria: „Țara dacilor este acum stăpânită de românii transalpinii, moldovenii și de transilvănenii.”

Statutul Transilvaniei, ca și al celorlalte două țări românești, de vasalitate față de Poartă, nu a fost de ocupație; la începutul secolului XVIII, Austria perfectează includerea acestui străvechi ținut român în hotarele Imperiului habsburgic. Ca principat habsbur-

gic, evoluează Transilvania până în 1867, când va fi incorporată Ungariei, odată cu constituirea imperiului dualist, austro-ungar.

Prin anexarea Transilvaniei de către Austria, în secolul XVIII, Diploma împăratului Leopold nici nu menționa pe români, prelungind trufia medievală de atotputernicie și în evul modern. Împotriva unei asemenea crunte nedreptăți, însoțită de asuprirea indescritibilă, s-au ridicat milioanele de români din Transilvania la răzvrătiri, răscoale rămase în istorie, precum aceea din 1784, condusă de Horea, Cloșca și Crișan. Cărturarii români, din acest ținut, vor deveni mai cetezători și întocmesc Carta conștiinței naționale a românilor transilvăneni „Suplex Libellus Valachorum”, al cărei deznodământ va fi scris în decembrie 1918 prin „Unirea cu Țara”. Până la înfăptuirea acestui ideal de unitate deplină a tuturor provinciilor românești, acestea au avut de înfruntat dansul, primejdios de moarte, a trei mari imperii ce se confruntau la hotarele Țărilor Române și peste ele: imperiul țarist, imperiul otoman și imperiul habsburgic. În secolul XVIII este răpită Bucovina de către habsburgi, în secolul XIX, este răpită Basarabia de către țarism. Se părea că țelul unității depline a provinciilor românești se îndepărtează. Cuvântul unității naționale va dobândi noi impulsuri prin „Școala Ardeleană”, care făcea, din conștiința națională a românilor, fundația unității românești. Acest curent se va dezvolta în Muntenia și Oltenia odată cu revoluția condusă de T. Vladimirescu, ridicare la libertate națională și unire contra puterilor și a principilor străini în Țările Române.

1848 va aduce la suprafața

istoriei forțe politice noi, învățăminte, creații spirituale și capacități revoluționare decisive pentru unirea într-un singur stat a românilor. Dar și a altor popoare, precum germanii, italienii, polonezii, cheii și altele.

Unirea era fundația de granit a poporului român în epoca modernă ce o deschidea „1848”. Unirea Moldovei și Munteniei în 1859, sau „Unirea Principatelor”, era incompletă, dar ea spărgea tipare medievale și „contamina” popoare din jur, pentru a-și crea state naționale tocmai la înfrunțarea de interese ale marilor puteri. Turcia era furibundă. Austria se teme pentru Transilvania și Bucovina. Rusia era îngrijorată pentru Basarabia.

Marele act al independenței României din 1877 era un contrafort pentru desăvârșirea unității românești peste patru decenii.

Doctrina unității la români s-a întemeiat pe conștiința dezvoltării lor pe același spațiu, cu aceeași limbă, din nordul transilvan până în sudul dobrogean, cu aceeași aspirații și viață morală, cu deschidere către popoarele de la hotare, pentru buna vecinătate și conviețuire, pe pământ românesc, cu minorități oricât de diferite. Uneori, aceste trăsături ale poporului român au fost socotite drept „slăbiciuni” de către cei superficiali și agresivi. Cel puțin trist pentru istorie!

Învățămintele istoriei, până la înfăptuirea Marii Uniri din 1918, au devenit sacre pentru poporul român. A suferit prea mult, a înfruntat prea mari vicisitudini pentru a privi altfel decât cu toată răspunderea principiul cu care nu va putea face niciodată tranzacții: unitatea și independența. (Va urma)

Constituantă de la Alba Iulia

Dr. Augustin DEAC

Vicisitudinile istoriei - după cum este știut - n-au permis poporului daco-român să-și mențină integritatea teritorială a statului creat cu peste 2060 de ani în urmă, al vechii Dacii. Dorința însă de refacere teritorială a acestuia a străbătut secole de-a rândul mintea și inima poporului român și a domnitorilor săi cei mari. Reunirea sub un singur sceptru a Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei, înfăptuită la anul 1600 de către Mihai Viteazul, deși de scurtă durată, a dovedit cât de puternic era simțământul național de adunare laolaltă a tuturor românilor într-o Daco-Românie. În vederea atingerii acestei „șinte politice fundamentale”, românii de pe ambele versanți ai Carpaților au declanșat nenumărate lupte, revoluții și războaie drepte, naționale, ale reîntregirii și afirmării independenței depline a statului român.

În contextul marilor prefaceri politice din Europa Centrală și de Răsărit din anii 1917-1918, care au dus la căderea țarismului și la destrămarea monarhiei dualiste austro-ungare, lupta poporului român pentru reîntregirea țării a intrat într-o fază decisivă. După momentul din 27 martie/9 aprilie 1918, de la Chișinău, unde Sfatul Țării (Parlamentul) a decis revenirea Basarabiei la maica sa, România, și după Congresul General al Bucovinei, întrunit la Cernăuți, în ziua de 28 noiembrie 1918, care a hotărât, de asemenea, unirea acestei străvechi provincii românești cu țara-mamă, la 1 Decembrie 1918, românii transilvăneni (din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș), după secole de nedreptate și opresiune, încununează procesul reîntregirii țării.

Ca formă de organizare și prin obiectivul urmărit, Adunarea Națională întrunită la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918, s-a deosebit de toate adunările naționale ale românilor care avuseseră loc până atunci în Transilvania. Cea de la 1 Decembrie 1918 nu a fost o simplă sau doar Mare adunare populară, cum cel mai adesea este prezentată. În concepția organizatorilor, și în realitate, Marea Adunare Națională de la Alba Iulia a fost compusă din DEPUTAȚI ALEȘI în toate circumscricțiile electorale existente pe teritoriul Transilvaniei. Pentru a lărgi și mai mult caracterul democratic al reprezentării tu-

turor straturilor sociale, s-a decis ca în loc de un deputat de fiecare circumscricție electorală să fie aleși cinci. Totodată, și diferitele instituții și organizații social-economice, politice, religioase, culturale, de femei, de tineret, militare etc. și-au trimis și ele câte doi delegați - DEPUTAȚI ALEȘI - având fiecare mandat imperativ emis de către colegiile adunărilor electorale locale, purtând diferite denumiri (Mandat, Credențional, Protocol, Proces-verbal etc.), toate cu indicația precisă „de a lua parte cu vot decisiv la decizia soartei viitoare a neamului românesc din Transilvania”. În această configurație și cu acest unic scop fundamental, izvorât din exprimarea directă a alegătorilor, Marea Adunare Națională de la Alba Iulia reprezenta un adevărat Parlament ales, cu profund caracter plebiscitar și cu funcție de CONSTITUANTĂ, care era împuternicită de alegători de a adopta legi fundamentale, constituționale, pentru viitorul Transilvaniei.

Acest atribut intrinsec de Constituantă al Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia a fost evidențiat în multe și importante documente privind acțiunile pregătitoare și ale desfășurării ei. „Suveranitatea națională - se sublinia într-un document al conducerii Gărzilor Naționale Române - o va declara sărbătorește Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, care va fi supremul for cu putere decisivă. Această Adunare Națională va fi o CONSTITUANTĂ”. Din însărcinarea Consiliului Național Român Central, Comitetul organizator al Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia a publicat în ziarul oficial „Românul”, din 27 noiembrie 1918, „Programul Adunării Naționale CONSTITUANTE al națiunii române”. La 29 noiembrie 1918, același Comitet „aranjator” din Alba Iulia publica „Îndrumări pentru ținuta publicului la Marea Adunare CONSTITUANTĂ”. Șeful Comandei supreme a Gărzilor Naționale Române, maiorul Vlad, în Ordinul de zi nr. 5 din 25 noiembrie 1918, dispunea „numirea delegaților pentru CONSTITUANTA din Alba Iulia”. În zeci și zeci de mandate cu care au fost învestiți deputații aleși, Marea Adunare Națională era apreciată ca fiind o

CONSTITUANTĂ. Astfel, președintele Consiliului Național Român Central, dr. Ștefan C. Pop, în Credenționalul emis la Arad, la 28 noiembrie 1918, profesorului universitar dr. Ion Papiu, sublinia ca fiind „reprezentant pentru ADUNAREA CONSTITUANTĂ NAȚIONALĂ ROMÂNĂ”.

Are o relevanță istorică și faptul că reprezentanții presei române și străine ai epocii relevă în articole și relatări de la fața locului caracterul de CONSTITUANTĂ al acestui veritabil Parlament românesc. „Delegații pentru Marea Adunare Națională Constituantă de la Alba Iulia au fost deja aleși”, consemna, spre exemplu, ziarul maghiar „Aradi Közlöny”. Ziarul „Glasul Ardealului” din Brașov, sub titlul „Constituantă”, prezenta amplu desfășurarea lucrărilor acesteia.

În afară de deputații aleși, CNRC, ca for de conducere al mișcării unioniste, a făcut apel la întreaga populație română din Transilvania, chemând-o să fie prezentă într-un număr cât mai mare la Alba Iulia, unde se hotăra „soarta neamului nostru poate pentru vecie”. La această patetică chemare, fiecare localitate și-a trimis la Alba Iulia reprezentanți, adunându-se astfel la 1 Decembrie 1918, pe Câmpul lui Horea din Alba Iulia, circa 200 000 de români - după cele mai recente cercetări documentare - din toate colțurile Transilvaniei pentru a fi prezenți la declararea marelui act istoric. Au venit la marea sărbătoare și reprezentanții vechiului Regat, precum și ai Basarabiei și Bucovinei. În acest cadru, Parlamentul român de la Alba Iulia, care avea toate atribuțiile de Constituantă, prin votul unanim al celor 1228 de deputați prezenți, a hotărât unirea Transilvaniei cu România.

Un moment distinctiv care-i conferă Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia un caracter plebiscitar este și anunțarea acestei istorice hotărâri mulțimii adunate pe Câmpul lui Horea, expunerea acesteia fiind aclamată frenetic, mulțimea adoptând-o în fapt și ea.

Aceasta este viziunea reală asupra desfășurării evenimentului istoric de la 1 Decembrie 1918, de la Alba Iulia, care conferă o nouă dimensiune faptului istoric săvârșit de către românii transilvăneni, așezându-l pe temeiuri juridice indubitabile, care au marcat și afirmarea, în toată plenitudinea, a statului național unitar român.

Rezonanțe în opinia publică

Știam că va veni.

Așteptam numai ceasul binecuvântat când acest măreț act național să iasă la lumină împins ca de puterea legilor eterne ce conduc răsăritul soarelui. Ardealul s-a aruncat în brațele patriei mame. Peste o sută de mii de feciori și bărbați, înfățișând poporul acela robust, crescut în leagănul munților, și-au contopit glasurile într-o singură voință care e însuși instinctul de solidaritate al sângelui românesc. Știam că așa are să fie! Sufletul acela oțelit în cuptorul robiei milenare, sufletul acela năvalnic și vijelios din care au țâșnit revoltele mândriei naționale, care a săngerat pe roată, a gemut în lanțuri, a inundat Câmpia memorabilă a Blajului, a îngenuchiat în mucenicii legendari ai idealului, sufletul acela care a strălucit apoi în acei luminoși apostoli ai latinității noastre nobile - a biruit pentru vecii vecilor.

Într-o zi s-au răzburat strădaniile, toate casele, toate sfâșierile și toate jertfele unui mileniu de sclavie. Mâna dumnezeiască a frăției a rupt zăbranicul negru care învăluia trecutul tragic al Ardealului. S-a înseninat și s-a potolit inima lancelui celui înnebunit de nenorocul eroismului moșilor lui.

Voința unanimă care a biruit la Alba-Iulia, a zgduid și-a dărâmat ultimul hotar, ultima rămășiță din granițele cu care lunga tiranie a istoriei a spintecat veacuri de-a rândul ființa neamului românesc.

Au murit hotarele vrășmașe! Pe mormântul lor trece hora bucuriei generale.

Suntem un popor, un pământ, un stat.

Trăiască neamul românesc întreg în țara lui!

• „Dacia” (București), 2 decembrie 1918.

Ziua de Duminică, 18 noiembrie (1 dec. n) va rămânea cea mai măreață și cea mai însemnată zi în istoria neamului românesc din Ardeal și Ungaria. Ziua dezrobirii de cătușele de veacuri, ziua care ne-a înfăptuit visul neîmplinit, pentru care ne-au răposat moșii și părinții.

Ca o răsplătire a marilor mucenici ai neamului: Horea, Cloșca și Crișan, s-a ales cetatea Bălgradului drept lăcaș de întrunire, cetatea care s-a cutremurat în adâncurile ei la atâtea fapte de vitejie, la atâtea dureri și suferințe peste care au trecut neamul nostru în scurgerea veacurilor.

Sufletele Marilor apostoli, în frunte cu umbra nerăsunatului Mihai, ne-au luminat gândurile, ne-au întărit voința și au scos din mii de piepturi dorința neclintită ce stăpânește întreaga suflare românească: unirea tuturor Românilor sub o singură stăpânire română.

• „Foaia poporului” (Sibiu)

Mandatarii neamului românesc din Transilvania și Ungaria, delegații Bucovinei, Basarabiei, expatriații noștri, toți au izbucnit în nesfârșite urale, când au văzut cu ochii „visul neîmplinit” al atâtor milioane, pe care destinul tiran i-a împrăștiat la cele patru vânturi, ridicând granițe volnice între frații de un sânge și de-o lege.

Toată clădirea artificială, sprijinită pe minciună și baionetele jandarmilor s-a năruit, ca un castel din poveste.

Legea firii a biruit asupra brutalității, civilizația a reușit să-și pună genunchele, pe pieptul hidrei feudale-militariste.

De-acum cărarea noastră e hotărâtă și nu mai e putere pe lume, care să ne poată abate de la ea.

Vom merge pe drumul nostru; vom pune umăr la umăr, și vom așeza fiecare câte-o cărămidă la grandioasa clădire a României mari, pentru care lucru nepoții și strănepoții ne vor binecuvânta și în morminte.

Toate micile dezbinări și certuri să amuțească. Suntem încă numai la începutul minunatei povești, și înainte încă multă și frumoasă mai este...

Să ne iubim ca frații și să nu urâm nici pe cei ce ne-au împilat până acum, căci și ei au contribuit - indirect și involuntar - la sărbătoarea de acum, când au nesocotit etern - adevăratele cuvinte ale scripturii: „Ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă!”

• „Românul” (Arad), 12 decembrie 1918.

Strălucita sărbătoare din Alba-Iulia a adus pe seama poporului românesc din Ardeal, Banat și Țara-ungurească mult așteptatul cuvânt de mântuire. Cum năzuiește cerbul însetoșat spre izvorul de apă răcoritoare, așa a alergat poporul numeros, râvnind să asculte hotărârea cea mare de la Belgrad. Văzduhurile și apele, cu puterile lor, n-au fost în stare să oprească năvala unei așa de mari mulțimi de oameni, cum nu s-a mai pomenit la noi, nici odată. Într-un gând și un suflet, și-a croit astfel națiunea română un drum nou și un făgaș mai larg pentru viața sa.

Fiecare dintre noi simțea că poartă în piept nădejdea moștenită de la moșii și strămoșii săi și că în graiul limpede al cuvântătorilor se cuprinde evanghelia cea nouă a poporului românesc.

De-acum nu mai sunt hotare între noi. De-acum nu ne mai despart nici munți înalți, nici apele largi. Muntenia, Moldova, cu Basarabia și Bucovina și-au câștigat din nou pe frații răpiți. Fiecare din aceste țărișoare erau un mărgăritar scump pe coroana română. Dar când ele se adună laolaltă, înfrățindu-se cu mândrul Ardeal, pistriul Banat și frumosul Maramureș vor da piatra nestemată, care va rămâne, în veci, o podoabă a lumii.

• „Gazeta poporului”, 12 decembrie 1918.

În prezența delegaților tuturor provinciilor locuite de români ai Basarabiei, Bucovinei și ai liberului regat român a dispus, Duminică, de sine, liberă și independentă, națiunea română din Ardeal, Banat și părțile ungurene, proclamând unirea politică într-un singur stat sub sceptrul dinastiei naționale, reprezentată astăzi prin regele Ferdinand I.

... Am înviat! Suntem și vom fi. De aici înainte este deus prezentul și viitorul în mâinile noastre. Ne vom ocărui prin noi înșine și singuri vom decide destinele noastre.

... N-avem numai să săltăm de bucurie și să admirăm ziua mare a renașterii, ci să ne dăm și seama de toate acelea mari datorințe ce ne revin în urma acestei renașteri. De aici înainte faptele noastre vor grai mai elocvent decât orice vorbă și nici nu se vor mai lăsa întunecate prin nici o vorbă, faptele noastre ne vor arăta lumii vrednicia sau nevrednicia noastră.

Faptele noastre vor avea să dovedească dacă a reușit din focul suferințelor seculare, să se lămurească aurul curat al civilizației latine, care de la început ne-a destinat de sentinelă a sa aici la porțile Orientului...

• „Drapelul”, 12 decembrie 1918.

Esența democratică a autorității

(Continuare din pag. 1)

Raportarea directă la realitatea socială, prin prisma judecărilor raționale, duce la concluzii și generalizări teoretice, a căror forță constă în viabilitatea lor peste timp, în noi cadre și contexte socio-istorice. În primele decenii ale secolului, când Petre Andrei își elabora opera sociologică, dar și astăzi, este la fel de adevărată constatarea potrivit căreia „autoritatea și puterea politică trebuie să se bazeze pe drept, iar dreptul la rândul său trebuie să reflecteze aspirațiunile generale și consensul, dacă nu unanim, cel puțin al majorității cetățenilor” (p. 347).

În demonstrația autorului, evoluția istorică a ideii de autoritate a propus societății, ființei umane, luate separat, noi înțelegeri raționale ale raportului de intercondiționare dintre libertate și autoritate. În concepția și demonstrația sociologului român, „deși într-adevăr există

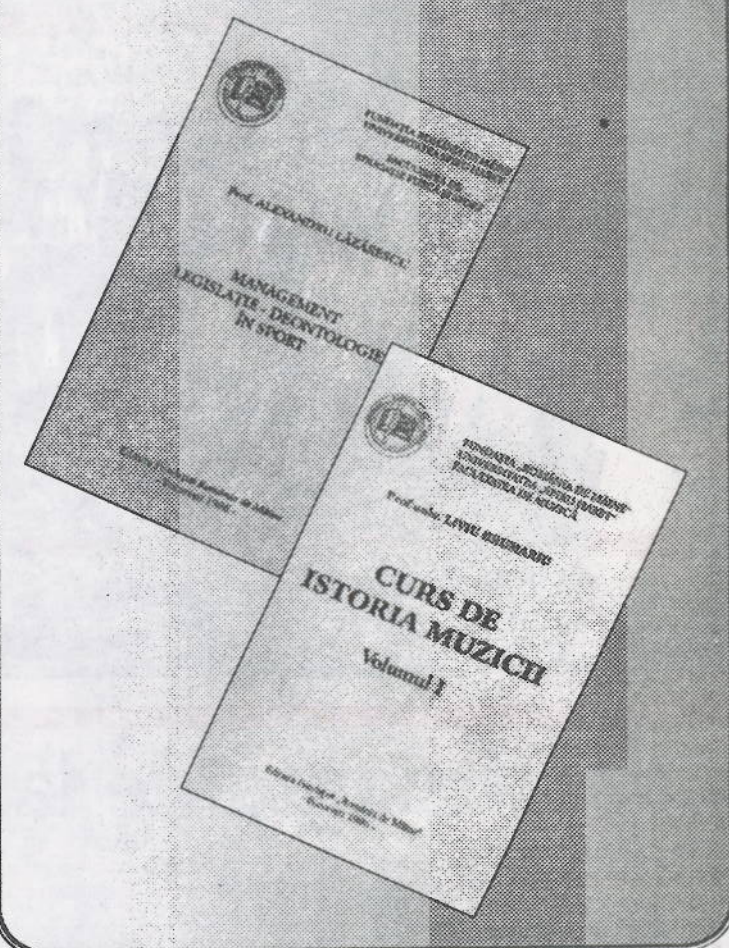
în om un instinct al sociabilității, care-l împinge să se asocieze cu alții pentru satisfacerea trebuințelor sale, deși, în grupul social, el suferă influența colectivității și puternica ei presiune cu care s-a obișnuit chiar, nu se poate tăgădui totuși că individul simte și nevoia de libertate, nevoia de a avea un colț al lui, în care să fie el singur suveran, să respire liber, așa cum vrea și cum crede el mai bine. Această nevoie de libertate a instaurat forma democratică de autoritate”.

Se poate, deci, spune că autoritatea este o cucerire a democrației, iar democrația - cea reală, se înțelege, devine terenul fertil al autorității, leagănul libertății. În lumea contemporană, democrația și statul de drept, societatea civilă și cetățeanul luat în sine (dar și pentru sine și pentru societate) se regăsesc sau ar trebui să-și fructifice potențialul tocmai prin armonia relației dintre libertate și autoritate. O asemenea concluzie de principiu s-a desprins

și din dezbaterile care au premers, în cadrul Fundației „România de Măine”, elaborarea lucrării de sinteză „Starea națiunii 1918-1996”, ale cărei idei stau la baza inițierii Alianței Naționale pentru România de Măine, pentru Viitorul Poporului Român. Potrivit orientărilor și deziideratelor acesteia, unul din obiectivele fundamentale ale prezentului și viitorului imediat îl constituie reabilitarea și întărirea ordinii sociale și de drept în strânsă corelație cu afirmarea și consolidarea continuă a societății civile, viitorul țării fiind strâns legat de maturizarea acesteia prin întărirea legăturilor organice dintre autoritate și libertate, pe fondul perfecționării activității tuturor autorităților publice ale țării. Reînoite în componența lor, în urma alegerilor locale și generale din acest an, asemenea autorități vor câștiga prestigiu și eficiență prin activitatea lor în serviciul oamenilor, prin asumarea intereselor naționale, probându-și esența lor democratică.

1) Petre Andrei, *Opere sociologice*, vol. III, Editura Academiei, București, 1978, p. 21. În continuare, trimiterile la acest volum sunt menționate în text.

La Editura Fundației „România de Măine”

Pe temeiul conceptului de națiune

Prof. dr. Mircea NICOLAESCU

Reconstrucția postcomunistă a fostei „lumi a doua” are de soluționat, odată cu lichidarea consecințelor totalitarismului în țările ce i-au trăit povara, și recăștigarea timpului pierdut în dezvoltarea lor economică și socială, dar și racordarea din mers la tendințele progresului sub semnul dreptului umanitar, al statului de drept și economiei mondiale. Multe din problemele acestor transformări sunt deosebit de profunde, ample și, mai ales, inedite: omenirea cunoaște, pentru prima dată, experimentul autolichidării spontane a unei orânduiri care a eșuat atât pe plan național, cât și în relațiile internaționale, care n-a fost în măsură să recepționeze semnalele înnoirii și să țină pasul cu noile posibilități oferite de știință, tehnică și cultură dezvoltării societății. Dar, ca întotdeauna în asemenea momente de reșezări ale echilibrelor și ordinii, contenciosul național și internațional este încărcat cu probleme mai vechi, rămase nerezolvate ori nou apărute în decursul timpului și cărora statele încearcă să le găsească soluționarea potrivit intereselor lor. Așa a ajuns și problema relațiilor interetnice, a raporturilor dintre state și minoritățile etnice, mai bine zis, pe un plan de prim ordin al frământărilor postdecembriste. Nu se poate contesta rațiunea prezenței acestei chestiuni pe eșichierul reconstrucției Europei, dacă se are în vedere că între multe state apărute prin dezmembrarea fostei Uniuni Sovietice frontierele au fost stabilite arbitrar, potrivit intereselor strategico-economice ale marelui imperiu și nu pe baza proiecției teritoriale reale a comunităților etnice, că strămutările de populații din rațiuni politice au afectat profund structura etnică și au deznaționalizat în parte harta demografică a fostului imperiu sovietic; tot așa precum nu poate fi ignorat caracterul

dramatic al confruntărilor ce însoțesc reșezările din fosta Iugoslavie ori evoluțiile din Transnistria, unde lichidarea fizică a populației românești este însoțită de cea spirituală și juridică. Nu se pot, de asemenea, contesta caracterul complex al consecințelor sociale ale acestor mari injustiții și impactul lor asupra ansamblului condițiilor umane și nici necesitatea rezolvării lor în termenul exigențelor dreptului umanitar. Dar își poate găsi justificarea considerarea acestei probleme ca o chestiune esențială a tranziției țării noastre la democrație și, mai ales, ca o condiție prioritară a atestării internaționale a caracterului transformărilor postdecembriste. Privind retrospectiv, câteva constatări se impun, atât pentru restabilirea adevărului, dar mai ales pentru precizarea și elaborarea mai clară a obiectivelor politicii interne și externe a țării noastre în legătură cu continuarea tranziției și a eforturilor de integrare europeană.

O primă remarcă este că imaginea României ca stat ce ar încălca drepturile minorităților etnice a fost cu minuție și perseverență construită, în Occident, în cadrul cancelariilor guvernamentale și al instituțiilor comunitare, în rândurile largi ale opiniei publice, de liderii unei singure minorități, ai celei maghiare, puternic susținută de emigrația ungară din Vest, de cercurile guvernamentale și partidele politice, de presa și extrem de bogata literatură de propagandă din țara vecină. Considerată ca o ipostază fundamentală a „dreptului umanitar” și a tezei că maghiarii din afara țării „sunt membri ai marii națiuni ungare”, protejarea lor și responsabilitatea față de aceștia au fost consemnate în declarația-program din 1994 a gu-

vernului de la Budapesta și nu se poate spune că nu a fost cu sârg transpusă în viață. De fapt, i s-a conferit statut de „piatră fundamentală a democrației europene” - potrivit expresiei fostului ministru ungar de externe Geza Iezensky -, de problemă fundamentală atât în relațiile cu România, cât și ca reper aproape exclusiv în organismele internaționale, mai ales comunitare, față de țara noastră.

În realitate, nu despre drepturile etnicilor maghiari din țara noastră este vorba în fond, pentru că nimeni nu prea avea a se plânge în legătură cu respectarea spiritului și aplicarea dreptului umanitar față de aceștia, ci de revendicări istorico-strategice cu bătaie mult mai lungă și mult mai puțin democratice, și anume, de realizarea unei presiuni internaționale, nu numai politice, dar și economice și spiritual-culturale asupra țării noastre, pentru a obține cât mai mult, mergând, precum se știe, până la „autonomia pe criterii etnice”, „drepturi colective”, „statornicirea unei statalități maghiare” și a unor instituții care să „dialogheze cu națiunea română” etc. Fără a fi posibilă analiza detaliată a netemeinicii științifice și dezvăluirea caracterului perfid al unor asemenea teze privind „drepturile” etnicilor maghiari, câteva concluzii de esențială importanță se impun totuși. Tratatul de bază româno-maghiar, de curând semnat, a și adus clarificări incontestabile. Dar acestea, ca și felicitările primite de diplomația română pentru ducerea la bun sfârșit, în spirit de responsabilitate și toleranță, a negocierilor cu Budapesta, constatările numeroaselor misiuni oficiale și neoficiale, guvernamentale, comunitare, umanitare, etc. care au apreciat, în sfârșit, ca și Tom Lantosz, că o asemenea pro-

blemă, în România nu există și că, în fond, ea a fost întreținută de o campanie deșănțată de dezinformare deliberată asupra realităților din țara noastră și istoriei sale, de ponegrire a poporului român, sunt departe de a anula marile daune economice - numai menținerea de către SUA a suspendării clauzei ne-a costat miliarde de dolari anual, zeci de mii de locuri de muncă, pierderea unor mari piețe și a unor prestigii de marcă greu de refăcut - dar, mai ales, politice și morale aduse țării noastre. Prin ce a meritat țara noastră „procesul” ce i s-a înscenat la Strasbourg „în legătură cu tratamentul minorității maghiare” - după cum se exprimă ziarul „Nouvelles d'Alsacie” - în care - spune același organ de presă -, „tonul unor parlamentari (cei unguri, în primul rând) a fost deosebit de virulent, faptul că nici un alt candidat (la admiterea în Parlamentul european - n.n.) n-a fost tratat cu o asemenea severitate și n-a fost pus în fața unor asemenea exigențe”? O întrebare similară se pune și în legătură cu comportamentul paternalist, evident umilitor la adresa demnității noastre naționale, ori sentențios declarat al multora din cei veniți să verifice la fața locului aserțiunile privind „persecutarea minorităților” în România. Nu trebuie diminuată nici influența acestei activități, de dezinformare asupra realităților interetnice din România, desfășurată uneori organizat chiar în incinta Parlamentului european, cu participarea funcționarilor acestuia, la construirea și întreținerea unui stereotip, adesea prezent chiar în aprecierile unor factori de decizie din burocrația acestor organizații ori din guvernele occidentale privind condiționarea primirii noastre în Uniunea Europeană și în NATO.

De ce, totuși, o asemenea atmosferă a fost construită

numai în privința României și a altor state vecine Ungariei? Cu atât mai mult, cu cât minorități etnice există în orice țară, prezența lor este o stare reală a fiecărui stat, ca urmare a dezvoltării istorice: statele occidentale, și nu numai ele, plasează problemele acestora într-un real context al drepturilor omului, al egalității indivizilor, în care „cea mai sigură legătură dintre state și indivizi (indiferent de apartenența la diverse grupuri, inclusiv etnice) - spune politologul american H. Morgenthau - este identitatea de interes”. Nici un stat occidental, inclusiv SUA, nu consemnează apartenența etnică drept temei de privilegii speciale, de „autonomie colectivă”, nu atribuie un statut discriminatoriu pozitiv limbilor acestora. Adesea se etaleză exigența unui tratament conform cu standardele europene, când s-a dovedit că atât practica, dar și reglementările juridice din țara noastră nu sunt mai prejos de aceste exigențe; se încearcă a se pretinde că, totuși, maghiarii din afara patriei au dreptul la mai mult. De ce oare?

Revendicarea respectivă este lipsită nu numai de fundament istoric motivat, ci și de o bază științifică; ea pune alături fenomene și noțiuni neconcordante sistemic, precum statul național și minoritatea etnică. Știința social-politică românească a sintetizat clar raportul stat-minorități etnice, pe temeiul conceptului de națiune: „Problemele omului și viitorului său - spunea Octav Onicescu - nu pot fi desprinse de realitatea fiecărei țări, de teritoriul, populația (privită sub toate înfățișările sale structurale, inclusiv etnice), cu resursele, sistemul său economic și politic, cu forțele sale productive, cu vecinii și centrul său de decizie” (1). (Va urma)

(1) Octav Onicescu, *Problemele globale și viitorul omenirii*, Editura Politică, București, 1992, p. 13.

Preocupări și punctări în mișcarea ideilor

Filosofie și ideologie

Ion TUDOSESCU

Fiind o formă specifică de cunoaștere, filosofia este, totodată, și o formă specifică a conștiinței (sociale) a oamenilor.

Totdeauna, cunoștințele pe care oamenii le au asupra unor domenii ale realității (ale existenței nemijlocite) au un rol hotărâtor în procesul conștientizării lor de sine, al distingerii lor de lumea obiectivă înconjurătoare și situării (lor) în ipostază de subiect. Puterea conștientizării calității de subiect a omului crește proporțional cu procesul de transformare a cunoștințelor sale individuale în cunoștințe omologate de colectivitate (și devenite un bun cognitiv al acesteia). Socializarea cunoștințelor individuale devine astfel condiția trecerii de la conștiința individuală la conștiința colectivă și, ca urmare, de la conștientizarea de sine individuală la conștientizarea de sine colectivă (socială) a oamenilor.

Dintre formele socializate ale cunoașterii, cunoașterea filosofică contribuie cel mai mult la conștientizarea de sine colectivă a oamenilor. Aceasta, pentru că valorile filosofice, care se constituie în procesul cunoașterii de nivel filosofic, se situează la baza tuturor sistemelor de valori. Fapt pentru care și conștiința filosofică intersecționează toate celelalte forme ale conștiinței sociale și le influențează conținuturile valorice, le integrează, contribuind unitar la procesul de socializare și de personalizare a individului. Iar socializarea și personalizarea sunt modalități complementare prin care individului i se mijloceste integrarea sa în structura subiectului colectiv (istoric).

După cum stipulează interpretările actuale în domeniul psihologiei sociale, principala trăsătură a subiectului istoric o constituie faptul că, în procesul conștientizării, are loc o ridicare a conștiinței oamenilor de la nivelul conștiinței de sine la nivelul conștiinței pentru sine. La acest nivel grupul, clasa, comunitatea (colectivitatea) ce se constituie ca subiect conștientizând nevoia de acțiune în vederea împlinirii scopurilor sale. Subiectul istoric devine, deci, agent.

Tocmai spre o astfel de disponibilizare (acțională) a subiectului înțește cugetul filosofic, la un asemenea nivel de conștientizare contribuie asimilarea valorilor filosofice, respectiv, însușirea unei concepții filosofice despre lume și viață. S-ar putea deduce, în această ordine de idei, că în perspectiva unei strategii a dezvoltării de mare eficacitate, realizatorie și umanizatoare, în procesul instruirii și formării omului trebuie să se acorde o mare importanță educației „filosofice” pentru că, mai mult decât oricare alt gen educațional, aceasta îi conștientizează omului nevoia de a se manifesta ca agent, de a-și disponibiliza practic, eficient zestrea lui de creativitate.

Dintre formele conștiinței sociale, conștiința filosofică contribuie în cea mai mare măsură la instituirea unei înalte lucidități a omului în raporturile sale cu lumea, manifestată nu numai dintr-o motivație logică, ci și dintr-una afectivă, dictată de asumarea unei înalte responsabilități (sociale și istorice) a acțiunilor lui în mediul social și natural de existență. Filosoful autentic manifestă totdeauna o anumită stare de veghe față de modul în care se realizează condiția umană, ia atitudine și se manifestă critic și nonconformist (asumându-și riscul în această privință) față de orice piedici sau disfuncții ale sistemelor organizaționale (ale societății), care alterează condiția umană și acționează potrivnic cerințelor legitime ale împlinirii acesteia.

Satisfacțiile și dramele de tip comunitar (și chiar societar) se consumă cel mai mult la nivelul conștiinței filosofice. În acest context, se poate vorbi de o anumită trăire filosofică, marcată de o adâncă reflecție de sine în raport cu destinul colectivității umane sau chiar al individului uman (oricând aflat la discreția istoriei, a întregului care-l domină inexorabil și-l situează la nivel de accident). De aceea, marile spirite filosofice se implică în viața socială, își asumă răspunderi (individuale) în fața determinismului social obiectiv, antrenează procese de reacție valorică de nonconformitate cu ceea ce este real și nerațional și de conformitate cu ceea ce trebuie să fie real și rațional.

Reflecția de factură filosofică se exercită totdeauna responsabil și asupra creației filosofice însăși. Creatorul autentic face răspunzător demersul filosofic practicat fără implicare umană și condamnă indeletnicirea filosofică fără vocație, lipsită de penetrație valorică și forță de conceptualizare.

Având în vedere o astfel de autorefecție filosofică asupra produselor ei valorice, în considerațiile sale asupra conștiinței filosofice, Lucian Blaga aprecia că „în foarte complexa ei calitate psiho-spirituală, conștiința filosofică e caracterizată, în primul rând, printr-o particulară stare de luciditate cu privire la atitudinea de luat față de diversele demersuri ale filosofiei. De această caracteristică luciditate conștiința filosofică este însoțită în toate manifestările ei. Conștiința filosofică este, cu alte cuvinte, atunci când ia ființă, și acolo unde se împlinește, un produs de supremă veghe a omului. În «conștiința filosofică», filosofia - ca unul din fundamentalele moduri umane de a realiza raporturile cu ceea ce «este» - prinde știre de sine. Nu s-ar putea imagina așadar o conștiință filosofică fără de o seamă de acte de reflecție ale gândirii filosofice asupra ei însăși»¹⁾

Accentuarea dimensiunii reflexive a unui sistem de propoziții care structurează o explicație filosofică este necesar de operat și în condițiile în care filosofia este reclamată (nu de puține ori) a se limita numai la disponibilitatea ei cognitivă (desigur, specifică), respectiv, la aceea de a surprinde doar totalitatea existenței. Pentru că într-o asemenea construcție filosofică, în care (evident) se exclude sau nu se implică direct o dimensionare reflexivă de factură axiologică (din aria totalității fiind exclus omul în calitate sa de subiect și agent, fiindu-i reținută numai ipostaza sa de existent obiectiv), în nici un caz nu se poate face abstracție de o înaltă responsabilitate socială și istorică. Așa încât cunoașterea (indiferent de specia existenței la care se raportează) nu poate face în genere abstracție de domeniul umanului și socialului (pe care cercetătorul, mijlocit, oricum îl instituie sau se raportează la el prin creația sa spirituală). Iar dacă, în ipostaza ei de știință, filosofia ia în considerație direct acest domeniu al realului, cu atât mai mult ea nu poate rămâne în afara reflecțiilor de sine ale omului; pentru că ea, ca știință îndeosebi despre om și societate, este de fapt nu numai o construcție teoretică, ca oricare alta, ci și, cu precădere, o autorefecție.

Delimitându-se de pozitivism (de fapt, de empirismul logic) în înțelegerea obiectului filosofiei, Piaget atrage atenția asupra nevoii de a concepe filosofia ca gen cognitiv ce implică reflexivitate, precum și nevoia de a include, în

aceeași măsură, domeniul umanului în referința obiectivă a unui atare demers - fapt care presupune ridicarea demersului filosofic de la știință la ontologie (și în acest cadru de la o teorie a realului la o teorie a posibilului) și de la cunoaștere la atitudine. „Filosofia - afirma el - e o luare de poziție rațională față de totalitatea realului” (s.n.s.). Gânditorul elvețian dă următoarea semnificație termenilor de „rațional” și „totalitate a realului”: „termenul de «rațional» opune filosofia luărilor de poziții pur practice sau afective, ori credință etc.”, iar conceptul de «totalitate a realului» comportă trei componente. În primul rând, el se referă la ansamblul activităților superioare ale omului și nu exclusiv de cunoaștere: morala, estetica, credința (religioasă sau umanistă) etc. În al doilea rând, el implică posibilitatea, din punctul de vedere al cunoașterii, ca sub aparențele fenomenale și conștiințele particulare să existe o realitate ultimă, un lucru în sine, absolut etc. În al treilea rând, o reflecție asupra totalității realului poate conduce firește la o deschidere asupra ansamblului posibililor (...)»²⁾

De altfel, în general, orice formă a culturii funcționează ca

domeniu de reflexivitate și, ca atare, se manifestă ca o formă a conștiinței colective. Se poate relativ lesne constata aceasta în cazul formelor culturii care reflectă direct existența și acțiunea socială a oamenilor, cum sunt cultura politică și cultura juridică. Este dificil de sesizat și, mai ales, de desprins modul de funcționare a acestui determinism la nivelul unor forme ale culturii cu cea mai pronunțată autonomie și cu o mai îndepărtată motivație existențială cum sunt arta și filosofia. Această dificultate de a o sesiza și de a-i desprinde trăsăturile nu ne îndreptățește, cum este cazul artei, să minimalizăm prezența conștiinței artistice din structura actului de creație artistică. Ori, întrucât fără conștiința artistică nu poate fi vorba de artă (autentică), după cum preciza Lucian Blaga, în același mod, fără conștiința filosofică nu există filosofie. „Căci «conștiința filosofică» este sub atâtea raporturi ea însăși «filosofia», adică un «ceva» ce rămâne în permanență de făcut, iar cătuși de puțin un ce încheiat și dat odată pentru totdeauna, ca un pretins «canon», ce ar trebui doar să ia act de sine”. (Va urma)

1) Lucian Blaga, *Despre conștiința filosofică*, Editura Facla, Timișoara, 1974, p. 172-173.

2) Jean Piaget, *Înțelepciunea și iluziile filosofiei*, II, Editura Științifică, București, 1970, p. 70-71.

Societatea și studiul politicii
Partidele politice;
geneză și roluri

Dr. Ion MITRAN

Conceptul de partid desemnează o grupare relativ organizată și stabilă care exprimă sintetic interesele unui grup social, le reprezintă programatic și le promovează în forme specifice, luptând pentru cucerirea sau menținerea dominației politice, a puterii. Cu toată diversitatea de abordări, politologia a ajuns la concluzia că în termenii cei mai generali, larg-cuprinzători, partidul politic ar putea fi definit ca organizație relativ durabilă formată din indivizi care împărtășesc aceeași concepție ideologică, subscriu la un set comun de valori social-politice, acționând pentru cucerirea puterii, pentru aplicarea programului propriu.

Partidismul ca fenomen politic reprezintă un element dinamic al vieții democratice active, intense, funcționale, dar nu lipsite de dificultăți; oricum, partidismul și democrația se condiționează reciproc atât istoric, în sensul că democrația începe să se manifeste eficient social o dată cu apariția și dezvoltarea partidelor ca instituții politice, cât și funcțional, în sensul că partidele politice, desfășurând o activitate sistematică și de amploare, dau consistență și trăinicie climatului democratic.

Considerat ca una dintre cele mai sugestive și mai interesante personalități colective, partidul politic apare ca element și factor al sistemelor și acțiunilor politice, sub înfățișări variate și originale. În acest sens, Dimitrie Gusti demonstrează că „partidul politic este o asociație liberă de cetățeni, uniți în mod permanent prin interese și idei comune, de caracter general, asociație ce urmărește, în plină lumină publică, a ajunge la puterea de a guverna pentru realizarea unui ideal etic social”¹⁾. În concepția sociologului român „un partid politic este un proces social și nu o stare socială”²⁾; cu alte cuvinte, o asemenea structură politică nu este și nu poate fi ceva compact și omogen, ci o structură în continuă schimbare, fie că este vorba despre direcția înnoirii, fie de aceea a erodării și epuizării.

Inercările politologiei contemporane privind definirea partidelor politice au în vedere exis-

tența lor ca sisteme grupale, care concentrează mase de indivizi polarizați prin interese comune și factori identici comuni, a căror rezultantă este o cauză politică unitară raportată la puterea de stat existentă ori la un regim politic viitor.

Există o mare varietate de partide, cu o diversitate de programe și orientări, care susțin că principalul lor scop îl constituie servirea intereselor poporului, ale democrației și libertății. Denumirile diferitelor partide sugerează că ele sunt în slujba unor valori, unor țeluri, unor idei. Există, de pildă, partide care implică în denumirile lor termeni ca: democrat, național, muncitoresc, țărănesc, popular, republican, al dreptății sociale etc. La acestea se adaugă faptul că, în unele situații, între programele partidelor și modul cum sunt transpuse în practică acestea apar serioase discrepanțe. Experiența istorică a dovedit că multe partide, afirmând ca țel slujirea poporului, au dus, practic, o politică anti-populară, care a convertit interesele fundamentale ale cetățenilor, a impus primatul intereselor de grup, partizan.

Politologia desemnează prin partid politic o grupare de oameni constituită pe baza liberului consimțământ, care acționează pro-

gramatic, conștient și organizat pentru servirea intereselor unor clase, grupuri sociale, comunități umane (popoare, națiuni), pentru dobândirea și menținerea puterii politice în vederea organizării și conducerii societății, în conformitate cu anumite idealuri exprimate prin doctrine, prin programe politice.

Analizând procesul formării partidelor politice, P.P. Negulescu - în spiritul „empirismului realist”, cum și-a caracterizat demersul - constată că, „în teorie cel puțin, partidele iau naștere prin gruparea cetățenilor în organizații politice diferite, după ideile lor cu privire la direcția pe care trebuie s-o urmeze dezvoltarea statului respectiv și la mijloacele cele mai potrivite de a ușura și grăbi acea dezvoltare”. În vreme ce „în practică mai sunt și alte motive care pot să împingă pe cetățeni înspre un partid sau altul”, îndeosebi motivele de ordin individual, „care pot să fie atât de variate încât să descurajeze pe cel ce ar voi să le treacă în revistă”, cu intenția de a le clasifica³⁾. Totuși, diversitatea de motive s-ar putea clasifica în două categorii - una de ordin logic („valoarea generală a ideilor în jurul cărora se formează grupările politice”), și alta de ordin psihologic („folosul personal pe care membrii... pot să-l tragă, direct sau indirect, individual sau ca unități (probabil entități) ale unei categorii sociale”⁴⁾.

Filosofi și esești, sociologi și politologi au descris relativ diferit în formă, dar similar sau apropiat în conținut, conceptul de partid politic, valoarea socială și funcțiile istorice ale partidelor politice. Astfel, dacă unii consideră partidul, o reuniune de oameni care împărtășesc aceeași doctrină politică, alții se referă la partid ca la un ansamblu organizat de oameni uniți, pentru a acționa în comun în interes național, potrivit unor principii concrete asupra cărora au căzut de acord sau la formațiuni care grupează oameni de aceeași opinii, ce urmăresc să-și asigure o influență determinantă asupra afacerilor publice. În alte accepții, reprezintă partid politic orice grup de indivizi care, împărtășind aceeași concepție politică, se străduiesc să le promoveze, raliindu-și un număr cât mai mare de cetățeni și căutând să cucerească puterea sau, cel puțin, să-i influențeze deciziile.

Alte abordări, pornind preponderent de la criteriile organizării, apreciază fie că partidul ar fi un ansamblu de comunități, o reuniune de mici grupuri diseminate pe întreg teritoriul unei țări, legate prin instituții coordonatoare, fie că un partid se caracterizează prin continuitate și discontinuitate în organizare, structuri de comunicare permanentă în interiorul său și în mediul social.

1) Dimitrie Gusti, *Partidul politic. Sociologia unui sistem al partidului politic, în Doctrinile partidelor politice*, Garamond, București, 1995, p. 12.

2) Idem, p. 27.

3) P.P. Negulescu, *Partidele politice*, Garamond, București, 1994, p. 55.

4) Idem, p. 56. Politologul român se referă la analizele lui Walter Sulzbach, *Die Grundlagen der politischen Parteibildung*.

Studentii la „SPIRU HARET”

Eco-ul unei lucrări fundamentale: STAREA NAȚIUNII 1918-1996

ALTERNATIVĂ VIABILĂ

Prof. dr. Mihai PĂRĂLUȚĂ

Valoroasa lucrare elaborată de Fundația „România de Măine” sub conducerea prof. univ. dr. Aurelian Bondrea, președintele fundației este prefăcută de un moto semnificativ al marelui poet român Mihai Eminescu: „Viitorul și trecutul. Sunt a filei două fețe”...

Incontestabil, lucrarea a reușit într-o bună măsură să contureze drumul parcurs de România în istoria sa modernă 1918-1996, structurând o posibilă alternativă pentru viitor, utilă pentru orice guvern, indiferent de orientarea politică. Prin modul de concepție, abordare și tratare a problematicii, lucrarea are un caracter predominant de istorie a economiei naționale, îmbinat cu considerente de ordin sociologic. Meritul principal al lucrării este surprinderea celor mai semnificative momente din istoria modernă a României.

Problematica lucrării este judicioasă dimensionată, aproape jumătate din spațiu fiind consacrată evoluției organismului economico-social al României anilor 1918-1989, o treime a analizei, fenomenelor tranziției și o pătrime, prezentării României în contextul european și internațional. O valoare și utilitate deosebită are schița orientativă, prezentată în final, privind obiectivele fundamentale ale dezvoltării economico-sociale.

Starea națiunii reprezintă rodul activității științifice prodigioase desfășurate de Fundația „România de Măine” prin Consiliile științifice și didactice care funcționează pe lângă facultățile din cadrul Universității „Spiru Haret”. Ideile și concluziile cele mai importante din dezbaterile care au avut loc în aceste adevărate foruri științifice, la care au participat remarcabili oameni de știință din domeniul social, economic, își găsesc convingător reflectarea în această lucrare de sinteză.

În lucrare se face o analiză critică, obiectivă a fiecărei etape de dezvoltare, evidențiindu-se atât fenomenele, elementele pozitive, cât și cele negative, de regres. Acest mod de abordare a problematicii lucrării conferă un plus incontestabil valorii sale științifice, punând mai bine în evidență caracterul ei de ideologizant.

În ansamblul său, această lucrare care este **Starea națiunii** are caracter de sinteză, nu intră în detalii nesemnificative pentru istoria economică a României. Sunt reținute momentele cruciale care au însemnat ceva pentru progresul ascendent al României moderne. Totodată, ea prezintă un interes deosebit publicistic, fiind o carte de referință pentru cine dorește să elaboreze o strategie de dezvoltare economico-socială a țării.

În lucrare se prezintă date de referință privind principalele momente istorice ale patriei după 1918.

Anul 1918, este considerat, pe bună dreptate, începutul unui nou stadiu de dezvoltare. Până la 1918 s-a constituit statul național român, creându-se premisele pentru dezvoltarea economico-socială a țării. Așa se explică de ce în 1920 nivelul de dezvoltare economică era destul de redus în comparație cu alte state europene. Este foarte riguros argumentat punctul de pornire, după primul război mondial, al dezvoltării economico-sociale a României moderne. Semnificative în această direcție sunt câteva date. În 1920, agricultura avea un pronunțat caracter extensiv - cerealistă, iar industria se afla într-un stadiu incipient, spre deosebire de alte țări europene unde procesul modernizării agriculturii demarase, iar industrializarea începuse cu sute de ani înainte.

Este sugestiv prezentat și tabloul economiei românești în 1938, anul în care s-au obținut indicatorii economici cei mai înalți, în condițiile economiei capitaliste. El reflectă saltul făcut în două decenii de dezvoltare interbelică. Cu toate aceste rezultate, România continua să rămână o țară slab dezvoltată, cu un proces de industrializare incipient, cu carențe de structură majore, mari discrepanțe dintre oraș și sat, cu un grad scăzut de urbanizare, țara noastră situându-se la parametri economici și sociali pe locuitor, în ajunul celui de-al

doilea război mondial, pe ultimele locuri în Europa. În aceeași situație se găsea la Producția Internă Brută pe locuitor, care era în 1938 între 60-65 dolari, aproape jumătate față de Polonia, 1/3 față de Austria, de 5-6 ori mai mic decât în țările dezvoltate europene. Productivitatea muncii, deși se făcuseră unele progrese, era, în medie, de 120 dolari, cea mai mică din Europa. Ca urmare a performanțelor scăzute ale economiei românești, nivelul de trai era cel mai redus din Europa, cu mari decalaje de venituri. Sărăcia și analfabetismul erau fenomene de masă. Pe asemenea temeuri, în lucrare se apreciază corect stadiul de dezvoltare social-economică atins în 1938, subliniindu-se că „nivelul și structura, mecanismele, politicile și soluțiile de dezvoltare a producției moderne a României din deceniul al patrulea nu pot constitui nici un model, nici o cale de evoluție și de rezolvare a chestiunilor cardinale ale viitorului”.

În anii postbelici s-a făcut un important pas înainte în privința progresului economic, social și cultural. După 1950, când economia românească a atins nivelul antebelic, până în 1989 în țara noastră s-a instalat o dictatură de dezvoltare.

Acum, la 7 ani de la evenimentele din 1989, putem analiza rezultatele obținute în această perioadă detașat de implicațiile politice dezideologizante. „Noi nu trebuie nici să preamărim aceste rezultate, cum s-a făcut în acei ani, nici să le minimalizăm sau să le negăm, cum s-a întâmplat în primii ani după 1990.” Deci, o pledoarie pentru a prezenta realitatea, adevărul, așa cum viața, istoria le-au dăruit și nu cum cineva ar fi dorit să se releve acestea.

Dacă pe plan politic au avut loc încăleări brutale ale democrației, drepturilor și libertăților omului, pe plan economic și social s-au realizat o serie de rezultate remarcabile. Pe ansamblu, producția industrială s-a mărit de 44 ori, punându-se astfel bazele unei industrii moderne. Totodată, a avut loc un proces de modernizare a agriculturii, punându-se accent pe puternice pe agricultura intensivă. Drept rezultat, producția de cereale și plante tehnice s-a dublat. S-au pus bazele unei puternice industrii naționale de îngrășăminte și mașini agricole. Suprafața irigată a ajuns la 1/3 din suprafața arabilă a țării. Numărul de specialiști a crescut de circa 9 ori. Pe această bază, consumul de carne pe locuitor a crescut cu circa 50%, la lapte de 2,5 ori, la ouă de peste trei ori. Transformări radicale au avut loc și în domeniul transporturilor, materializate, în principal, în creșterea volumului de transport de peste 40 ori.

Foarte convingător este prezentat rolul industrializării care a schimbat benefic harta economică a României. Au apărut semnele, trăsăturile distinctive, specifice țărilor dezvoltate. S-a schimbat în bine structura economiei naționale. Astfel, industria, construcțiile și serviciile ocupau, în 1990, 71,8% din populația activă, față de circa 21% în anii antebelici.

Este meritul autorilor acestei valoroase lucrări de a nu fi omis marelui efort realizat în domeniul acumulării, relevând costul social enorm - anume prin sacrificiile a doua generații, fapt ce a condus la creșterea fondurilor fixe de circa 15 ori, iar a venitului național de 15 ori. O mare amploare au cunoscut procesul de urbanizare și, în primul rând, construcțiile de locuințe. România s-a transformat în decurs de 4 decenii într-o țară industrial-agrară, cu un standard general de subzistență individuală și socială minim garantat.

S-au obținut rezultate remarcabile și în domeniul învățământului, sănătății și culturii.

Împărtășim aprecierea consemnată în lucrare după care „privită în ansamblu, dezvoltarea postbelică a țării, cu toate neajunsurile și dificultățile sale, probează cea mai încordată perioadă de muncă din istoria modernă a țării, rezultatele ei fără precedent fiind obținute; în principal, prin acumulări interne, prin eforturile și sacrificiile a două generații ale poporului român” (pag. 48).

Începând cu 1990, în România s-a întrerupt brusc creșterea economică și s-a demarat procesul de dezindustrializare a țării. A apărut fenomenul de șomaj în masă și s-a declanșat o inflație de proporții, cu efecte negative asupra nivelului de trai. Leul s-a devalorizat substanțial, de peste 2000 ori în comparație cu 1989. Cercetarea științifică națională - garantul tehnologicizării - s-a prăbușit. A apărut un blocaj financiar de proporții, care paralizază întreaga economie, bugetul de stat din excedent devenind deficitar. Totodată, populația a suportat un cost social al tranziției de peste 200 miliarde dolari, pe care va trebui să-i recupereze generația actuală sau cea viitoare. Faptul că, în prezent, în ciuda relansării economiei după 1993, încă nu s-a ajuns la nivelul P.I.B. din 1990 demonstrează că țara nu a ieșit din criza în care a intrat după 1990. Așa s-a ajuns de la excedentele balanței de plăți la o datorie externă de peste 6 miliarde dolari, fără efecte benefice pentru țară. Protecția socială reflectată în nivelul de trai s-a redus cu peste 40% față de 1989.

În legătură cu efectele tranziției pentru România, lucrarea conchidează corect: „În cadrul tranziției, forma de economie către care conduce reforma este aceea a unui capitalism de tip vechi, sălbatic, care se caracterizează printr-un proces accelerat de acumulare primitivă și prin perpetuarea unei „piețe negre”, brutale și prospere, ce sustrage peste 30% din circulația mărfurilor și a veniturilor convenite statului”. (p. 97)

Un deosebit interes prezintă cap. IV, intitulat imperativ **Necesitatea unui**

program de unitate națională. În acest capitol se prezintă o schiță orientativă privind obiectivele fundamentale ale dezvoltării economico-sociale, demne de luat în considerare de orice guvern, indiferent de orientarea politică. Schița conturează direcțiile în care trebuie îndreptată reforma pentru a obține rezultate favorabile în relansarea și creșterea economiei durabile, în întărirea statului social de drept.

Lucrarea, pe bună dreptate, acordă o atenție prioritară construcției economice, fără de care tranziția și reforma nu pot avea loc.

Sub acest raport prezintă un real interes următoarele opțiuni: creșterea rolului statului în economie pentru punerea în valoare a resurselor naturale în concordanță cu problematica tranziției; protecția și relansarea industriei naționale; îmbinarea organică a privatizării cu politica de eficientizare și re tehnologizare a economiei; introducerea și aplicarea unor metode de planificare și prognoză pentru a direcționa și conduce reforma spre obiectivele stabilite; acordarea priorității în politica industrială a dezvoltării unor ramuri de bază avansate ale industriei; dezvoltarea agriculturii constituie o cale esențială pentru ieșirea din criză; stimularea comerțului exterior pentru echilibrarea balanței comerciale și de plăți.

O concluzie realistă, judicioasă la care ajunge lucrarea este și aceea potrivit căreia fără un program antiinflaționist și anticriză, România nu va putea depăși impulsul economic, social în care se află.

În opinia autorilor lucrării, în programul dezvoltării viitoare a țării, un

loc de frunte trebuie să revină protecției sociale și asigurării unui nivel de trai decent. Este un adevăr fundamental. Fără acest obiectiv, nici un program de reformă nu are valoare. Orice strategie de dezvoltare, orice program de reformă trebuie să urmărească în final creșterea nivelului de trai și ocuparea cât mai deplină a forței de muncă.

De altfel, tot în mod just, se consideră că integrarea în comunitatea europeană și în organismele ONU trebuie să se facă în condițiile menținerii, unei linii independente a politicii noastre externe. Se acordă o importanță deosebită extinderii raporturilor cu toate statele lumii, stabilindu-se relații preferențiale cu țările membre ale structurilor integrării vest-europene.

România va trebui să-și dezvolte, totodată, relațiile spre toate orizonturile. În acest context, România va trebui să promoveze raporturi speciale cu Republica Moldova, pe temeiul comunității de neam, limbă și cultură, al istoriei și intereselor fundamentale de durată care să creeze cadrul favorabil unirii în perspectivă.

Lată câteva elemente definitorii abordate în lucrarea **Starea Națiunii**, care se pot constitui într-o viabilă alternativă ce se impune de la sine.

1) **Starea Națiunii 1918-1996. Concluzii și opțiuni pentru România de mâine, pentru viitorul poporului român.** Editura Fundației „România de Măine”, 1996.

TEMEINICIA UNOR OPȚIUNI

Prof. univ. dr. Petru PÂNZARU

Nu este nici o exagerare în afirmația că, în acest an, 1996, sunt în cumpănă și se decid destinele națiunii române în milenii următor.

Lată de ce, inițiativa Fundației „România de Măine”, ce poate fi socotită o inițiativă a unei autentice (neremarcată politic) SOCIETĂȚI CIVILE REPRESENTATIVE, materializată în documentul - fără conotații și ipotece electorale - „STAREA NAȚIUNII 1918-1996. Concluzii și opțiuni pentru România de mâine, pentru viitorul poporului român”, reprezintă un adevărat EVENIMENT.

Un eveniment - nu dintre acelea de mondenitate politică și interese partizane, care să preocupe „Evenimentul zilei”, ci unul produs de un travaliu științific, încercat cu responsabilitate politică și morală pentru soarta națiunii române.

Cine are simț istoric și nu se lasă copleșit nici de zarva electorală, nici de superficialitatea publicațiilor cotidiene sau săptămânale, victime ale miopiei politice partizane, va aprecia cum se cuvine acest produs intelectual al unor remarcabile competențe multidisciplinare reunite sub egida Fundației „România de Măine”.

Cum să discuți despre viitor și să oferi un proiect dacă nu sintetizezi cu seriozitate faptele istorice și semnificația lor actuală?

„STAREA NAȚIUNII 1918-1996” oferă o remarcabilă sinteză a devenirii istorice a României, „o devenire sinuoasă, dramatică” - din

ultimii șaptezeci de ani - care așează pe o bază REALISTĂ orice judecată despre PREZENTUL și VIITORUL României.

Eliberarea de „discursul ideologic”, dar și de o factologie stearpă, lipsită de semnificații și învățăminte, caracterizează întregul capitol I din lucrare, intitulat „Evoluția organismului economico-social al României în perioada 1918-1989” (p. 17-64).

Spiritul științific prezidează și capitolul al doilea „Tranziția; așteptări, desfășurare, dificultăți, efecte” (pag. 65-97), care, în lumina unor clarificări conceptuale (de regulă absente în discursurile politice emfatic, electorale, demagogice), pune sub lumina reflecțiilor consecințele economico-sociale ale tranziției, efectele asupra producției naționale, situații financiare și bugetare, investițiile. Evaluarea costurilor sociale ale tranziției în perspectiva comparației cu evoluțiile din alte țări se plasează în centrul analizei obiective a acestui capitol.

Considerăm că punctul maxim al analizei științifice, extrem de nuanțate, este atins în capitolul 3 - „Structuri și relații social-politice în procesul tranziției” (p. 98-114), unul dintre cele mai labile, confuze și controversate domenii ale vieții sociale postdecembriste. Pe drept cuvânt se menționează aici că **democratizarea societății și dezvoltarea economică își fac apariția numai „dacă forțele politice**

semnificative se hotărăsc să urmeze acest drum, proba concludentă fiind reconstrucția modernă a statului, afirmarea lui ca instituție stabilă a realei democrații” (p. 114).

Fapt cu atât mai necesar cu cât contextul european și mondial pune în termeni noi, foarte concreți orientările și acțiunile de politică externă a României, care - fără a ignora și pierde nimic din ceea ce ce a câștigat în deceniile anterioare - trebuie să elaboreze și să promoveze strategii într-o situație internațională incomparabil mai complexă și mai dinamică.

Trăim într-o epocă a opțiunii și acțiunii. Nimic mai firesc decât ca inițiativa intelectual-științifică a Fundației „România de Măine”, a președintelui ei, prof. univ. dr. Aurelian Bondrea, să tindă spre o schiță a unui Program de obiective, direcții și opțiuni majore prioritare, sintetizate în volum în câteva pagini dense (p. 7-10).

E o dovadă că demersul științific, intelectual nu e în sine și pentru sine, ci e orientat către schimbarea din temelii a direcțiilor de mers, a metodelor de conducere socială, astfel încât „România de mâine” să fie cea dorită de majoritatea covârșitoare a poporului nostru, prea mult încercat, ca să mai „încerce” experimente hazardate.

Dacă nu azi, atunci mâine ochii și atenția oamenilor politici serioși, responsabili, temeinici și cu simț prospectiv se vor apleca asupra acestui document substanțial și vor extrage din el idei, orientări și soluții benefice națiunii române.

REVISTA

OPINIA
naționalăTiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP
Tipografia F.E.D.TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Mariana IONIȚĂ

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista „OPINIA NAȚIONALĂ” se află înscrisă în Catalogul de presă „RODIPET” la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect. 1, București - România.